

TIDNINGEN

PSYKOLOG

UTGIVEN AV SVERIGES PSYKOLOGFÖRBUND

12-13/03

A close-up portrait of Antonio Damasio, a middle-aged man with short, graying hair, looking directly at the camera with a neutral expression. He is wearing a dark, possibly black, shirt. The background is a solid, dark brown color.

Antonio Damasio
i exklusiv intervju

SISTA SIDAN: BYTE AV JOBB GAV FEM TUSEN MER I LÖN

INNEHÅLL 12-13/03

LEDARE:

Facket, frustrationen och fighten

Torgny Danielsson

3

På spaning efter Antonio Damasio

Neurologen Antonio Damasio berättar om sin forskning i ett samtal med psykolog Marta Cullberg Weston.

4

PS FRÅN FS:

Psykologtidningen bolagiseras

Helén Antonson

7

Rådskonferensen i Norrköping

Under Rådskonferensen i Norrköping i maj riktades kritik mot förbundet i lönefrågan. Psykologtidningen skildrar diskussionerna i ett referat från konferensen.

8

Ny metod för arbete med ungdomar

Multisystemic Therapy är en amerikansk metod att under en kort tid arbeta intensivt med alla de system som omger en ungdom som "kommit på glid". Den har introducerats i Norge av Terje Ogden, professor i pedagogisk psykologi i Oslo.

13

Psykolog i Argentina

I serien Psykolog i världen har turen kommit till Argentina, ett av världens psykologtätaste länder.

14

DEBATT:

Verklighetsfrämmande om PTP-lön

Kristina Taylor har synpunkter på de råd hon fått av Psykologförbundet, och får svar av Kjell Lindqvist.

16

Bokrecensioner

18

Från BUP till barnhälsovården

Bernt Karlsson bytte jobb efter fjorton år på BUP i Halmstad, vilket ledde till ett rejält lönellyft.

28

4

8

14

28

TIDNINGEN PSYKOLOG

12-13/03 • 23 juni - 10 augusti • Årgång 49
Utgiven av Sveriges Psykologförbund

CHEFREDAKTÖR OCH ANSVARIG UTGIVARE:
Eva Brita Järnefors, 08-567 06 451
E-post: evabrita.jarnefors@psykologforbundet.se

REDAKTIONSSEKRETERARE
och stf ansvarig utgivare:
Carin Waldenström, 08-567 06 453
E-post: carin.waldenstrom@psykologforbundet.se

REDAKTÖR: Maja Ahlroos, 08-567 06 452
E-post: maja.ahlroos@psykologforbundet.se

ANNONSANSVARIG:
Rosa Maria Risberg (tjänstledig)

ANNONSANSVARIG, VIK:
Brittmarie Haake, 08-567 06 454
E-post: brittmarie.haake@psykologforbundet.se
Box 3287, 103 05 Stockholm
Fax 08-567 06 490.

POSTGIRO: 373267-4 BANKGIRO: 767-2066

E-post: tidningen@psykologforbundet.se
www.psykologforbundet.se

ISSN 0280-9702.

PRENUMERATIONER OCH ADRESSÄNDRINGAR:
Lagern Akademikerservice

Tel 08-567 06 430 • Fax 08-567 06 090
E-post: medlemsregistret@psykologforbundet.se
Pris: 477,- inkl moms
helt kalenderår, 21 nr, 2003.

Telefonnummer/e-post till serviceområden,
kanslipersonal, förbundsstyrelse m fl hittar du
på näst sista sidan.

**SVERIGES
TIDSKRIFT**
Medlem Förening
Sveriges Tidskrifter

Fackpressupplaga
8 900 ex 2002

TRYCK:

Wallin & Dalholm Boktryckeri AB, Lund 2003.

GRAFISK FORM:
Marianne Tan

LAYOUT:
Joakim Flink, TYPA, 08-19 15 28.
E-post: jocke.flink@typase.se

NUMMER	14/03	15/03	16/03
DISTRIBUTIONSDAG	11/8	25/8	8/9
MANUSSTOPP FÖR PLATS- OCH KURSANNONSER	23/7	6/8	20/8
MANUSSTOPP FÖR KRETSAR OCH YRKESFÖRENINGAR	16/6	4/8	18/8

OMSLAGSBILD: Antonio Damasio
FOTO: Christian Steiner

Facket, frustrationen och fighten

Har du fel lön? Kolla själv! skriker en av våra kvällstidningars löpsedel ut. Självklart vet redaktionen att de flesta är missnöjda med sin lön och att de nu ska få se svart på vitt. Vi psykologer är inget undantag. Många av våra medlemmar har under lång tid och med rätta varit missnöjda med sin löneutveckling. Resultatet av 2002 års lönerörelse visar dock att vi når de flesta av förbundets mål för årets löneförhandlingar. Att genomsnittslönen höjs för lands- och kommunalt anställda med cirka 1 500 kronor måste ses som resultatet av goda insatser av alla dem som förhandlat runt om i landet inklusive dem som i samband med nyanställning förhandlat om sin egen lön.

Därmed inte sagt att vi är nöjda och definitivt gäller det inte alla individer. Det är ju en del av förbannelsen med statistiska redovisningar av medellöner och procentenheter – de döljer de enskilda som kan anses vara förlorare. De hör också i regel av sig med kritik till förhandlingsansvarig eller till oss på förbundet centralt. Ett förståeligt missnöje som i de flesta fall rätteligen borde riktas mot arbetsgivaren, men som självklart också kan lära oss i förbundet att bli bättre på att förhandla och företräda alla våra medlemmar.

Att vara förbannad på facket – det är bra. Det är bra med tanke på att motsatsen alltid är sämre. Bra i den bemärkelsen att det finns ett engagemang, en vilja och en beslutsamhet.

All kritik är bra kritik om den framförs konstruktivt och kan leda till förbättringar. Vi ska ha högt i tak i Sveriges Psykologförbund.

SJÄLVKLART ÄR DET INTE REALISTISKT att alla skulle bli nöjda alltid även om det vore önskvärt. I ledaren av PsykologNytt nr 5 från 1972 kan man läsa om en annan variant på temat kritik: "Löнемässigt har vi psykologer genomgått en helt unik utveckling under de senaste tio åren då vi stigit med tio lönegrader. En del psykologer tycker t o m att vi fått för mycket betalt och att lönesättningen är orättvis i förhållande till andra teamkategorier". Det var då det.

Några som definitivt är missnöjda över sina löner är som bekant Kommunals medlemmar. De tog också fighten, så upp avtalet och strejkade i fem veckor. Resultatet är också känt i huvudsak. Det blev ett nytt tvåårigt avtal som garanterar de prioriterade grupperna, de som jobbar inom vård och omsorg, fem procent första året och minst två procent andra året.

På Kommunalarbetarens hemsida kan man läsa att *Ylva Thörn* anser att Kommunal har vunnit första ronden och att "lönefajten" fortsättningsvis nu ska tas lokalt. Andra "kommunalare" har öppet kritiserat sitt eget fack för att strejken blev en flopp och att kommuner och landsting som varit föremål för strejken blev vinnarna som gjort stora ekonomiska besparingar. Kommunals medlemmar har inte desto mindre fått en hel del sympatier från allmänheten som anser att deras arbetsinsatser är värda mer än vad de får i löneku-

vertet.

De flesta av våra medlemmar finns i samma sektor som kommunals prioriterade grupper och det är lätt att se likheterna i löneutveckling. Det är en majoritet av kvinnor som arbetar i offentlig sektor som riskerar att halka mer och mer efter kolleger med andra arbetsuppgifter inom framför allt den privata sektorn. Detta ger fel signaler och är allvarligt inte minst därför att det kommer att bli allt svårare att rekrytera kompetenta medarbetare till kommuner och landsting. Valfärdsjobben är värda att värna och vi måste ta fighten mot de orättvisa kvinnolönerna.

En annan tendens till orättfärdighet som framgår av vår lönestatistik är att vård av barn och ungdom ger sämre betalt än att arbeta med vuxna. De värderingar som ligger till grund för detta kan inte anses ha stöd hos gemene man.

UNDER DE VECKOR STREJKEN PÅGICK var det sällan man såg arbetsgivarrepresentanter ställas mot väggen och svara på vad de anser de arbeten som utförs inom välfärdssektorn vara värda.

Det råder en stor enighet mellan de politiska partierna om att och prioritera värden, omsorgen och skolan. På papperet! Men det måste också visa sig i praktiken. Därför måste arbete inom välfärdssektorn uppvärderas.

Vi har alltså en hel del gemensamma intressen med Kommunal. Det finns dock en stor skillnad mellan Kommunals medlemmar och Psykologförbundets i förhållande till allmänheten; folk tror att vi tjänar mer än vad vi i själva verket gör. Vi har en kvalificerad akademisk utbildning och förväntas tillhöra de välavlönade och många är förvånade när de får reda på att inte våra medlemmar tjänar mer än de faktiskt gör.

DET VIKTIGASTE ÄR ÄNDÅ att arbetsgivarna rätt värderar våra arbetsinsatser och att de görs medvetna om att efterfrågan på psykologer ökar inom allt fler branscher och verksamhetsområden samtidigt som antalet yrkesverksamma psykologer på sikt kommer att minska. Allt fler arbetsgivare börjar också bli medvetna om att det blir allt svårare att rekrytera psykologer och erbjuder bättre löne- och anställningsvillkor. Det är viktigt att alla våra medlemmar tar tillvara dessa delvis nya förutsättningar i kontakterna med lönesättande chef. Därför uppmanar jag också alla de studenter som jag träffar och som står på tröskeln till att komma ut på arbetsmarknaden som våra blivande kolleger:

"Ni ska veta att ni är eftertraktade! Ni ska veta ert värde! Ni ska veta att ni har en bra och gedigen utbildning! Och vad gäller lönen – sälj er dyrt! Ta fighten direkt!

TORNGNY DANIELSSON
2003-06-05

På spaning efter Antonio Damasio

Det är en mulen första maj när jag styr bilen upp till sjukhuset i Iowa City för att träffa professorn och överläkaren i neurologi, *Antonio Damasio*.

Här i Amerika firas förstås inte första maj och Antonio Damasio schema är lika fullmatat som vanligt. Att få en intervju med honom, trots att vi träffats i sociala sammanhang, är lika svårt som att få audiens hos kungen. Han har just kommit ut med en ny bok, den tredje i ordningen, *Looking for Spinoza* som ger en fascinerande bild av hur kroppsliga kartläggningscentra i hjärnan spelar en avgörande roll för våra känslor.

Det är också en bok som visat sig kontroversiell eftersom den återupprättar *William James* över hundra år gamla teori om att känslorna startar i kroppen. Detta ledde till att Damasio utsattes för en svepande (och orättvis) kritik av filosofen *Colin McGinn* i *New York Times* bokbilaga. Min första fråga blir förstås hur han som hjärnforskare i dag ser på *William James* teori.

Baseras känsloupplevelsen på kroppsliga tillstånd?

Damasio uttrycker sin djupa beundran för den amerikanska psykologens fader, *William James*, som på 1880-talet formulerade en teori om känslor som nu efter att ha varit lagd på hyllan i bortåt hundra år, åter har visat sin originalitet. *James* teori hävdade att det kroppsliga känslotillståndet kommer först och att den medvetna känsloupplevelsen följer i det kroppsliga tillståndets spår som en skugga.

DAMASIO BERÄTTAR ATT han funnit att *William James* faktiskt studerade *Spinozas* verk inför sina föreläsningar i filosofi och religion på *Harvard*. Det är således troligt att *James* utvecklade sin teori på basen av *Spinozas* tankar från 1600-talet att de känslor vi upplever är en följd av den kroppsliga reaktionen.

Tidiga kritiker av *James* teori anförde att personer som fått en skada på ryggmärgen fortfarande hade känslor, vilket de ansåg motbevisade teorin. Men, noterar *Damasio*, man hade en tidsbunden, men alltför snäv bild av hur signalerna om tillståndet i kroppen når vår hjärna. Numera vet man att informationen från kroppen når hjärnan via en rad andra kanaler än de som går via nerverna i ryggmärgen, (till exempel via kemiska ämnen som transporteras i blodet, via vagusnerven osv.). Vi reagerar ibland mycket snabbt känslomäs-

sigt och kritikerna ansåg därför att det skulle ta för lång tid att få information via kroppen. Här har min forskning kompletterat bilden på ett sätt som undanröjer den kritiken, noterar *Damasio*.

Han har visat att de centra i hjärnan som kontinuerligt kartlägger tillståndet i kroppens alla delar spelar en avgörande roll för vår känslomässiga upplevelse. Forskaren *AD Craig* kallar processerna i dessa kartläggningscentra för vårt *interoceptiva* sinne, en funktion som länge förbisetts. *Damasio* har visat att hjärnan kan använda sig av vad han kallar en *"as if"-body loop* i dessa kartläggningscentra, som speglar reaktionen i kroppen redan innan den kroppsliga informationen hunnit komma in. Den känslomässiga upplevelsen kan då utlösas mycket snabbt.

De forskningsmässiga framstegen under de sista årtiondena har undanröjt bristerna i *William James* teori, säger *Damasio*, samtidigt som grundidén bekräftats. På köpet har vi fått ett helt nytt tänkande kring känslor.

HUR KOM KÄNSLORNA att bli fokus för *Damasios* intresse?

Antonio Damasio forskade kring minnesfunktionen, språk och *Alzheimers* sjukdom längre tillbaka i tiden, så jag undrar förstås hur känslorna kom in i bilden. Ja, säger han, det var i slutet av 1980-talet och det var mest en slump. Vi studerade personer med frontallobsskador här på kliniken och vi försökte förklara hur det kom sig att de klarade sig så dåligt ute i livet trots att deras funktioner i många avseenden, som till exempel på intelligensstest, var i stort oförändrade.

Forskarna trodde att kognitiva skador var roten till patienternas sociala problem, men denna teori höll inte. Den patient som öppnade *Damasios* ögon för en annan modell var *Elliot*. Han kunde efter en skada i framloben inte längre välja mellan olika informationer, han kunde inte prioritera sin tid och följaktligen inte heller sköta ett jobb. *Damasio* noterade något som kom att förändrade hans forskningsbana, nämligen att *Elliot* talade om tragiska händelser i sitt liv utan känslor. *Damasio* började nu systematiskt att testa patienter med liknande framlobsskador och fann att de alla hade störningar på det känslomässiga området. Kanske var det avsak-

CHRISTIAN STEINER

Psykolog Marta Cullberg Weston har intervjuat den uppmärksammade neurologen Antonio Damasio. Här berättar hon om deras möte i Iowa City.

naden av känslostyrning som låg bakom deras svårigheter? Detta kom att bli en avgörande insikt och ledde till att han fortfarande forskar kring känslor. Han fann att skador i framloben begränsade möjligheten att uppleva sociala känslor.

Medan Damasio blygsamt beskriver skeendet som en slump är det uppenbart att det krävs en särskild förmåga att se det andra inte såg och dessutom att följa upp tankegången och vetenskapligt bevisa det han intuitivt insett.

BÖRJAN PÅ ETT KORSTÅG. Som en följd av denna forskning skrev Antonio Damasio boken *Descartes Misstag* där han effektivt nedmonterade Descartes dualistiska syn på separationen mellan kropp och psyke/själ. Damasios forskning levererade ett grundskott också mot det rationalistiska tänkandet som dominerat sedan Descartes dagar. Han visade att man inte kan tänka eller fatta beslut rationellt utan tillgång till sina känslor. Boken blev en bästsäljare och översattes till tjugofyra språk. Damasios resultat kom att ingå i en ”känslorevolution”, där vi fått en explosion av studier av känslor inom

hjärnforskning och psykologisk forskning.

Damasio är en kortvuxen, förfinad man med mycket mildt uppträdande, som inte på något sätt för tankarna till en man som tar strid. Men det är just vad han gjort återigen. Efter att har störtat Descartes från hans pelare lyfter han i sin senaste bok, *Looking for Spinoza*, upp Spinoza ur glömskans brunn och återupprättar James-Langes teori.

Spinoza argumenterade för att kropp och själ var intimt förknippade, tankar som av dåtiden förkastades till förmån för Descartes teorier. Damasio fann en självfrände som redan på 1600-talet förde fram de tankar Damasio lanserade i *Descartes Misstag*. Damasio blev så fascinerad att han vallfärdade i Spinozas spår för att förstå mera om denna originelle tänkare.

JAKTEN PÅ ETT CITAT FÅR OVÄNTAT RESULTAT. Har ditt intresse för Spinoza något att göra med att du själv har portugisiska rötter? Undrar jag. Nej, faktiskt inte, säger Antonio Damasio, när jag växte upp i Portugal var Spinoza inte någon man studerade. Hans familj hade emigrerat till Nederländerna, vilket inte var populärt. I stället började det hela faktiskt med ett citat. När jag höll på att skriva om våra forskningsresultat hade jag ett citat av Spinoza uppsatt på min vägg, som jag hade funnit för länge sedan. Innan jag använde citatet ville jag kontrollera varifrån det kom, så jag gick till biblioteket. Jag ägde inte ens en bok av Spinoza. När jag började läsa Spinozas tankar blev jag helt fångad av hans framsynthet. Att han redan på 1600-talet kunde formulera de tankar om känslor som vi i dag med modern forskning börjar bekräfta är anmärkningsvärt. Och så upptäckte jag hur han hade påverkat William James och då kändes det som att cirkeln var slut.

Spinozaforskare världen över jublar över det intresse som Damasios bok väckt kring denne i stort okände filosof. Men det är Spinozas och senare James teori om att våra känsloupplevelser är reflektioner av kroppsliga tillstånd som lett till att Damasios bok återigen har rört om känslorna i många kretsar. Bland hjärnforskarna är det dock inte särskilt kontroversiellt, där delar de flesta Damasios syn.

Damasio har ett evolutionärt perspektiv där han argumenterar för att den kroppsliga känsloreaktionen (*emotions*) kommer tidigare i arternas utveckling och fyller en viktig överlevnadsfunktion. Den psykiska känsloupplevelsen (*feelings*) är ett senare tillskott när hjärnan växte till i storlek. Den psykiska upplevelsen vid en känslostimulering är en kroppslig ”pålagring”, argumenterar Damasio, men som innebär viktiga fördelar i vårt komplexa fungerande.

Distinktioner hjälper till att hitta svaren. Många tycker att min distinktion mellan *emotions* (den kroppsliga känsloreaktionen) och *feelings* (den psykiska upplevelsen av en känsla) är en artificiell konstruktion, säger Damasio, men för att kunna studera problem måste vi göra en del sådana uppdelningar. Det hjälper oss att hitta vägar att utforska problemen. Jag gjorde en sådan uppdelning också i min andra bok,

Vår hjärna är dömd att hela tiden lyssna till kroppen och registrera vad som pågår medan vi som personer kan rikta vår uppmärksamhet åt många olika håll.

The Feeling of What Happens, där jag skiljer upp två medvetandeprocesser, för att kunna tackla problemet med vår både stabila och ändå ständigt fluktuerande känsla av själv. De två medvetandetilståndet korresponderar mot ett kärnsjälv och autobiografiskt själv. Kärnmedvetandet är huvudsakligen ett medvetande som baserar sig på vad som pågår i kroppen och en registrering av tillståndet sekund för sekund.

Det är uppenbart att Damasio förmåga att göra den här typen av kategoriseringar öppnar för ett tänkande i nya banor. Han sätt att nalkas problemen har lett till att han funnit svar på flera svårfångade frågeställningar. Jag får också ett klart intryck av en mycket systematisk person, något som understryks av hur hans skrivbord är organiserat.

KROPPENS KARTLÄGGNINGSCENTRA. Vid sidan av Spinoza är fokus i den nya boken en fascinerande beskrivning av de somatiska kartläggningcentra i hjärnan och den centrala roll de spelar. Vår hjärna är dömd att hela tiden lyssna till kroppen och registrera vad som pågår medan vi som personer kan rikta vår uppmärksamhet åt många olika håll. Damasio citerar en mening ur boken som i ett nötskal anger vad det handlar om: ”The brain is the captive audience of the body”.

Damasio postulerar att det i själva verket är i dessa kartläggningcentra som vi ”känner”. Han blir uppenbart stimulerad när han kommer in på och talar om kartläggningcentras roll för vår psykiska känsloupplevelse. Vi kan som det verkar känna smärta i en arm, säger han, men det är i dessa kartläggningcentra som känslprocessen på något sätt översätts till ett psykologiskt skeende. Det är en process, understryker Damasio, som vi ännu inte vet hur den går till. Han noterar att i vissa situationer, som till exempel vid stor kroppslig fara, kan detta kartläggningcentrum ”stänga av” smärtsensationer från kroppen, så att de inte översätts till en

psykologisk upplevelse. Det kan vara en adaptiv reaktion i stunden.

Damasios fynd att vår hjärna utnyttjar vad han kallar ”*as-if*” *body loops* ligger också bakom vår förmåga att känna empati. Vid en empatisk reaktion kan kartläggningcentra simulera en känsla som speglar känslan hos en person, som vi till exempel ser lida. Det ger oss den information vi behöver för att reagera empatiskt. Vid skador på (höger sida av) dessa kartläggningcentra har det visat sig att den empatiska kapaciteten förstörs.

Damasio berättar att mycket intressant forskning pågår i Finland, där *Rita Hari* studerar så kallade ”speglernervceller”. När vi ser en person lyfta armen simuleras i vårt kartläggningcentrum motsvarande kroppsrörelse, för att vi ska kunna vara beredda om det skulle behövas att vi svarar på denna rörelse. Detta kan förklara att vi så ofta i vår kroppshållning speglar den person som vi sitter mitt emot vid ett samtal.

Damasio tänker sig att lösningen till gåtan bakom konversionssymtom också kan finnas här i hjärnans kartläggningcentra. När jag ber honom gå vidare på denna tanke understryker han att det är spekulation men att vissa personer troligen omedvetet kan manipulera information i dessa kartläggningcentra från en del av kroppen, så att resultatet kan bli partiell lamhet, blindhet etc. Det rör sig snarast om en ”hallucinatorisk” upplevelse, det finns ju inte någon skada i organet i fråga.

Det är också här i kartläggningcentra som effekten av antidepressiv medicinering översätts till en psykisk upplevelse, vilket öppnar dörren för vägar att framställa mera intelligenta antidepressiva mediciner. Jag frågar Damasio om han är involverad i sådan forskning och han skakar skrattande på huvudet. Om jag vore klok, säger han, skulle jag ägna mig åt det nu, för det skulle ge oss god ekonomi här på centret. Som den systematiska person han är, vill han dock fortsätta med de studier av sociala känslor som man kommit att styra in på under senare år. Känslor som skam, stolthet, inkännande, svartsjuka etc. De är mera komplicerade känslor och de har en litet annan orsak än andra känslor eftersom de har sin grund i sociala situationer. Det är naturligtvis ett område som är högst intressant för psykologer, så vi ser verkligen

Två av Antinio R Damasio's böcker är utgivna på svenska; Descartes misstag och Känslan av att leva. Damasio's nya bok På spaning efter Spinoza kommer ut den 6 november i år på bokförlaget Natur och Kultur.

Psykologtidningen bolagiseras

fram emot nästa bok. Damasio har dock inte börjat skriva på den ännu.

VAD HÄNDER I FRAMTIDEN med forskningen kring känslor? Forskningen har gått framåt enormt under de senaste tio-femton åren tack vare utvecklingen av nya mätmetoder som PET-scans, MRI och olika nya strukturmätningar, noterar Damasio. Och vi får hela tiden tillgång till mera förfinad mätteknik.

Den största utmaningen är något som vi inte alls vet hur det går till i dag – nämligen steget från nervinformation till kartläggningscentrum över till psykisk upplevelse. Man kan ställa sig den filosofiska frågan om det är möjligt, men jag tror att det finns mycket mera vi kan lära oss om denna process, konstaterar han.

För egen del planerar Damasio som sagt att fortsätta med forskningen kring sociala känslor och deras mekanismer. De är verkligen dåligt utforskade, säger han, medan känslor som smärta, sorg och till en del också glädje har hunnit utforskas ganska väl.

Slutligen frågar jag Damasio om han tänker sig att integrera sin forskning kring känslor med sitt tidigare intresse och forskning kring minnesfunktioner. Han bejakar att det är ett fält som han tänker sig att så småningom återvända till med sina erfarenheter från känslorforskningen i bagaget. Vår minnesfunktion är ju i högsta grad påverkad av känslotillstånd.

HUR HAMNADE DAMASIO i Iowa City? Innan vi skiljs åt frågar jag förstas också vad som förde honom från Portugal till Iowa City. Han kom till Harvard på 1970-talet för att arbeta hos en känd neurolog som var expert på hjärnskador. Han erbjöds sedan 1976 en tjänst som forskare och kliniker vid det stora undersökningsjukhuset här i Iowa City, där han samarbetar med sin hustru, *Hanna Damasio*, som också är hjärnforskare. De har sedan byggt upp en forskningsenhet som nu har världsräkte.

Var Damasios filosofiska intresse kommer från hinner vi inte utreda, men det är anmärkningsvärt med en hjärnforskare som i två av sina böcker faktiskt tar sig an två av sexton-hundratalets stora filosofer, Descartes och Spinoza. I slutkapitlet i *Looking for Spinoza* kommer Damasio också in på mera privata filosofiska frågeställningar. Han ställer sig frågan hur Spinoza kunde vara så nöjd med sitt liv trots att han hade givit upp både detta med att ha familj och en lukrativ affärsrörelse för att kunna ägna sig åt sitt filosofiska utforskande. Det utmynnar i reflexioner om vad som kännetecknar ett gott liv – inte precis vad man förväntar sig i en bok av en hjärnforskare. Men det är just hans förmåga att på ett spännande sätt knyta ihop hjärnforskningen med såväl filosofiska frågeställningar som problemen ute i livet som har gjort Damasios böcker så populära.

MARTA CULLBERG WESTON
Psykolog

TOMAS SÖDERGREN

Förbundsstyrelsen, FS, var denna gång placerad i Norrköping, fredagen före Rådskonferensen. Som vanligt med en diger föredragningslista. Verksamhetsrapporten för den första tertialen under året föredrogs av förbundsledamoten *Judith Rosengren*. Styrelsen har fastställt en plan för arbetet under året, som går ut på att arbetet koncentreras på två viktiga uppgifter som båda utgör grund för att på ett effektivt och framgångsrikt sätt kunna driva medlemmarnas ekonomiska och professionella intressen. De är att etablera den nya lokala organisationen samt bedriva aktiv opinionsbildning. Ansvariga inom styrelsen och kansli har genomfört eller planerar att genomföra länsvisa medlemmöten och utbildning av nya föreningsstyrelser under vår och försommar för att de ska vara avslutade i god tid före valprocessen inför 2004 års kongress.

Psykologföreningar finns i dag i hälften av landstingen och i 17 kommuner. Välkommbrev med information sänds till nybildade föreningar och kontaktombud. En Sverigekarta med presentation av föreningar och deras styrelser samt kontaktombud kommer inom kort att publiceras på hemsidan. Ett utbildnings- och OH-material som beskriver det fackliga arbetet i förbundet, förtroendemannarollen och de lagar och avtal som styr arbetet har utarbetats. Materialet är tänkt att användas vid lokala aktiviteter.

Den av FS tillsatta arbetsgruppens rapport och förslag som handlar om förbundets syn på arbetsvärdering är klar och distribueras till föreningarna inom kort. Den modell för beskrivning av psykologarbetsuppgifter som redovisas kan användas vid formella arbetsvärderingsprojekt och/eller inför individuella lönesamtal.

Psykologidagarna är en viktig del av opinionsarbetet. Massmedia visade ett stort intresse trots att Bo Lundgren passade på att avgå just första april. Du & Jobbet, Freja, Vetenskapsradion, SvD, Sydsvenskan, TV4 Nyheterna, SVT Aktuellt, Nyhetsbyrån Ikapp och Folkhälsoinstitutets Utblick var där och bevakade.

FS strävan att agera kraftfullare utåt i den allmänna debatten kräver ett renodlat och slagkraftigt uttryck och en entydig och samlad bild av förbundet. Ett första förslag till en ny grafisk profil presenterades på dagens FS. De värden som föreslås karaktärisera förbundet och dess arbete är kunskap, kreativitet och kraft.

Ekonomi i förbundet är god. Vår likviditet ökar liksom medlemsantalet. FS fattade också beslut om att Psykologtidningen ska bolagiseras. Avgivna remisser presenterades. Verksamhetsberättelser från Etikrådet, Specialrådet, Psykologförbundet, Psykologföretagarna och IHPU lades till handlingarna efter att vi konstaterat att det görs mycket professionellt arbete i förbundet. Ny styrelse till Psykologföretagarna valdes och ny styrelse till IHPU presenteras inom fyra veckor.

Fokus för dagens FS var naturligtvis den stundande Rådskonferensen. Vi såg fram emot att i de på dagordningen fastlagda arbetspassen få redovisa vårt arbete och att rådfråga deltagarna i diskussioner om viktiga frågor inför den nalkande kongressen. Vi hoppades på en livlig debatt med högt i tak!

Psykologidagarna år 2004 blir 22-23 mars på City Conference Centre i Stockholm. 2004 års kongress hålls 7-8 maj i Göteborg, min stad och Sveriges framsida! År 2005 fyller Sveriges Psykologförbund 50 år!

Ingen välfärd utan psykisk hälsa!

HELÉN ANTONSON
Styrelseledamot

TOMAS SÖDERGREN

Ann-Sofie Hansson Pourtaheri, valberedningens ordförande, intog en medlarroll på Rådskonferensen och efterlyste lite god vilja från bägge sidor.

Rådskonferensen

Förtroendeklyfta i lönefrågan

Kritiken var hård mot kansli och styrelse på Rådskonferensen i maj i Norrköping. Det gällde löneförhandlingar i landsting och kommuner och stödet från kansliet, samt vem som har förhandlingsmandatet i de lokala förhandlingarna. Delegater från Dalarna, Värmland, Norrbotten och Uppland talade om en förtroendeklyfta mellan dem och ledningen. Styrelsen och kansliet visade dock med lönestatistik att lönerna stigit under 2002 enligt det uppsatta målet.

Arets Rådskonferens hölls den 17–18 maj på Elite Grand Hotel i Norrköping och blev en av de stormigare i Psykologförbundets historia. Förbundets ordförande *Torgny Danielsson* var även ordförande vid konferensen. Ett fyrtiotal delegater från kretsar, yrkes- och företagarföreningar och valberedningen hade samlats. Kallade var ett kongressombud från varje krets eller

före detta krets. Dessutom fanns styrelsen och kanslipersonal på plats. Valberedningen var närvarande bland annat för att intervjua styrelseledamöterna inför 2004 års kongress då val av ordförande och styrelse ska hållas.

REDAN FÖRSTA DAGEN blev det diskussion om dagordningen. *Anna Carin Grahn Ekstrand*, Värmlandskretsen, ifrågasatte,

med stöd av, valberedningens ordförande *Ann-Sofie Hansson Pourtaheri*, varför diskussionen om aktuella förbundsfrågor skulle komma först på andra dagens eftermiddag. Styrelsen hade, förutom formalia, planerat in en rad arbetspass under första dagens eftermiddag och andra dagens förmiddag, med inledande information från styrelsen, men det blev inte mycket tid över för arbetspassen, fränsett ett pass med skådespelare från Sveriges improvisationsteater som speglade förhandlingssituationer.

Med 30 röster mot 23 beslöt Rådskonferensen att flytta fram aktuella förbundsfrågor och verksamhetsberättelsen till dag ett. Torgny Danielssons förmanande ord att det varit kritik mot kongressen 2001 i Södertälje för ”mycket oreda och käbbel” hjälpte inte.

Anna Carin Grahn Ekstran inledde:
– Medlemmar i kretsen har varit rädda i

kontakten med kansliet och förbundsdirektören vid löneförhandlingar, där de känt att det förekommit förtäckta hot, och inte vågat driva den linje de egentligen velat. Det ser jag inte som att man samarbetar.

- I Dalarna har vi liknande erfarenheter, förklarade förhandlingsansvarige *Bo Ahlstedt*.

- Man har tagit kontakt och inte tyckt att man fått hjälpt, man har blivit otrevligt bemött eller det sägs vissa saker i telefon men vid kontakt sägs andra saker. Det här har jag också hört ifrån olika medlemmar. Vi vill ha en bra och korrekt service av kansliet. Men våra löneförhandlingar i landstinget i Dalarna har varit en följetång av missgrepp.

BO AHLSTEDT TOG OCKSÅ UPP frågan flera gånger om vem som har förhandlingsmandat vid de lokala löneförhandlingarna. Är det de lokala förhandlingsansvariga eller styrelsen? Dalakretsen har stridit för att mandatet tillhör dem, sade han, men fått olika budskap om var det ligger.

Han sade också att han hamnat i en obehaglig situation när han fick höra av arbetsgivaren att mandatet har gått över till förbundet.

- Därefter sluter en ombudsman avtalet mot vår vilja, utan att diskutera med oss, och långt under styrelsens mål.

Han fick stöd av *Gunilla Svensson*, också från Dalakretsen, och ordförande i föreningen Psykologer som arbetar med barn/vuxna med funktionshinder (f d POMS):

- Om vi ska ha regionala ombud så är frågan om tydlighet i maktrågan viktig. Osäkerheten blir förödande om vi samtidigt ska bygga upp den lokala nivån.

Även *Christina Sääf*, Uppsalakretsen, framförde "mistro och missnöje". Hon

arbetar inom Uppsala kommun och sade att hon hade liknande erfarenheter från sitt område.

Hon återkom senare till det som hon kallade "förhållningssätt ut mot medlemmarna".

- Det speglar synsätt, värderingar eller något annat. Det här behöver vi prata om.

BERÖM FICK KANSLIET också, om än med förbehåll, av *Ann-Sofie Hansson Pourtaheri*. Hon var mycket nöjd med seminariet i februari i Lännersta för fackliga förtroendemän och förhandlingsansvariga. Förbehållet gällde att det fanns de som inte blivit inbjudna vilket hon tyckte var olyckligt med tanke på missnöjet.

- Det var bra dagar därför att det var högt i tak, mycket diskussion och mycket kritik som kom upp till ytan. Vad som också fanns med där var maktfördelningen i förbundet som är viktig att förtydliga: Vem bestämmer vad, när och hur? Vad har kansliet för befogenheter? Vad ligger på styrelsen och vad ligger på kansliet? Det finns en otydlighet där.

Ann-Sofie Hansson Pourtaheri tyckte också att hon fått mycket stöd av kansliet. Hon nämnde särskilt 2001 års löneförhandling, där *Judith Rosengren* deltog, och som fick positiva följder även för 2002.

Inger Ericsson, Skaraborgskretsen, och förhandlingsansvarig uttryckte också att hon var nöjd med sitt samarbete med kansliet och styrelsen. Hon hade stort förtroende för att styrelsen reder ut problemen.

NORRBOTTENKRETSENS TVÅ DELEGATER var dock inte nöjda. Delegat var *Ann-Britt*

Bo Ahlstedt

Engman-Andersson och *Lars Löfgren* var observatör. De efterlyste också ett bättre stöd och hjälp från kansliet när det gäller att kämpa för sina krav i löneförhandlingarna.

- Vi var ganska på hugget vid löneförhandlingarna 2002. Psykologföreningen hade bildats och det var en stor facklig uppslutning. Vi var inte intresserade av att jämföra oss med psykologer några mil bort, utan ville fö-

ra diskussioner som handlade om att jämföra oss med andra lönegrupper inom landstinget. Men vi blev dåligt uppbackade av förbundet och bättre förstärkta av våra arbetsgivare som kunde se att psykologer är felavlönade jämfört med andra grupper i landstinget, berättade *Lars Löfgren*.

- Det behövs en rejäl diskussion om hur man ska föra lönearbetet vidare på ett tydligt och kanske mera aggressivt plan, i stället för att bli erbjuden "ett sätt att få upp sin lön är att byta jobb". Det känns inte etiskt som psykolog, när man går in i behandlingssituationen, att tänka så.

Ann-Britt Engman-Andersson instämde:

- Det är en mycket svår situation man hamnar i som förhandlare om man inte kan vara säker på att man får stöd från förbundet.

KATRIN DAHLIN, SKÅNEKRETSEN, sade att för henne var det självklart att mandatet utgår från den lokala nivån. Det gäller frågor som inte medför juridiska komplikationer som skadeståndsansvar för förbundet.

- Det finns en praxis här. Men det finns kollektivavtal som innebär avsteg från

Anna Carin Grahn Ekstrand, Värmlandskretsen, framförde kritik mot kansliet för bemötande i samband med löneförhandlingar. Förbundssekreterare *Hans Persson* bistår med mikrofon.

RÅDSKONFERENSEN

LAS till exempel, och där ligger inget mandat hos oss.

Hon efterlyste en diskussion om policy kring maktfördelning med motiveringen:

– Om jag går ut och förhandlar, och förbundet går in och gör upp, så är jag ju bränd som förhandlare hos den arbetsgivaren.

Förbundssekreterare *Hans Persson*, som varit med och skrivit det mesta i stadgarna, försökte reda ut frågan om maktfördelningen. Ingen ifrågasätter att kongressen är suverän att fatta beslut om i princip alla frågor, menade han, och mellan kongressperioderna är förbundsstyrelsen högsta beslutande organ. I stadgan står att psykologförening svarar för den lokala verksamheten utifrån kongressens beslut. Där finns en passus om att psykologförening "äger på uppdrag av styrelsen att företräda förbundet utåt" samt rätt att "teckna avtal i Psykologförbundets namn".

– Att det är ett uppdrag betyder också att styrelsen kan dra tillbaka det här uppdraget, ansåg han.

– Det finns alltså ett generellt mandat från styrelsen till psykologföreningarna att teckna de lokala kollektivavtalen. Därutöver har styrelsen delegerat ansvaret för dessa avtal till förbundsdirektören som företräder styrelsen. Det betyder, enligt min tolkning, att styrelsen har gett Judith Rosengren mandat att när som helst dra tillbaka det mandat som styrelsen generellt har gett till psykologföreningar.

FÖRBUNDSREKTÖR JUDITH ROSENGREN svarade på kritiken:

– Jag tycker det är mycket tråkigt om jag uppfattas som mer lojal mot arbetsgivaren. Jag har inga andra intressen än dem som organisationen står för. Redan i mars förra året diskuterade styrelsen ett underlag från kansliet som handlade om det fortsatta arbetet med villkorsfrågan. Där låg förslaget att föra över förhandlingsmandatet till psykologföreningarna från kretsarna.

– När det gäller Värmland, och att jag skulle ha skrämt någon, känner jag inte igen det. Jag har inlett förhandlingarna med hela delegationen och flera hörde av sig efteråt och var mycket nöjda. I Dalarna var det speciella problem, eftersom förhandlingarna gällde 2001 och det nu är 2003. Då har vi ett ansvar att lösa frågan. Om vi som organisation inte har möjlighet att gå vidare i nivåfrågan, återstår bara att driva våra intressen per individ. Vår bedömning när det gällde Dalarna var att diskutera två år tillsammans. Att köra över utan förvarning har inte hänt. Arbetsgivaren hotade att frånträda förhand-

lingen och då hade det läget uppstått att arbetsgivaren ensidigt skulle ha lagt ut sitt ursprungliga förslag, som vi var så oerhört missnöjda med. Det bedömde vi som sämre för medlemmarna.

Hon önskade resonera vidare i frågan för att gemensamt åstadkomma något så bra som möjligt, och hänvisade till lönestatistiken som visar att de två senaste åren gått åt rätt håll.

Ann-Sofie Hansson Pourtaheri, som var aktiv i flera frågor på kongressen, intog något av en medlarroll. Hon tyckte det skulle vara bra för medlemmarna att veta i vilka sammanhang som mandatet kan dras tillbaka från den lokala nivån, men efterlyste samtidigt lite god vilja från bägge sidor att diskutera vad som kunde vara bäst i olika situationer.

Birgitta Johansson-Hidén, förste vice ordförande, svarade på frågan om makten mellan styrelsen och kansliet. Hon var nöjd med de samarbetsformer som man arbetat fram.

– Presidiet är det forum som kansliet sammanträder med mellan våra styrelsemöten. Vi har en bra dialog. Vi har formulerat policy och vi har några i styrelsen som är ansvariga för löne- och ersättningsfrågorna. När vi ser att processer drar iväg mot juridiska konsekvenser har vi lagt en mer försiktig strategi. Tonen, som Anna-Carin tar upp, får inte förekomma och inte heller förtäckta hot.

Lennart Garlund, Örebrokretsens, sade om maktfrågan att han varit med i många år och det här aldrig tidigare varit något problem.

– Plötsligt är det ett stort problem och det har inte skett några förändringar i stadgan. Det måste vara en fråga om kultur, personliga relationer eller något annat. Jag önskar att vi har större tilltro till de lokala förhandlarna i fortsättningen.

Eva-Lotta Hellegren från styrelsen, påpekade att de lokala avtalet är en ny typ av avtal och att det varit svårt på vissa håll att teckna dem.

TORGNY DANIELSSON RUNDADE AV i frågan om den formella makten med att säga att styrelsen måste se över stadgarna inför nästa kongress.

Dag två inledde han med att ta upp frågan om hur samarbetet skulle förbättras

PETER JIGERSTRÖM

– Vi har en bra dialog med kansliet, sade vice ordförande Birgitta Johansson-Hidén.

och hur ett förtroende ska uppstå:

– Jag som förbundsordförande, och vi från styrelsen, har fullt förtroende för förbundsdirektören och kansliet. Det innebär inte att vi kan acceptera att människor uppträder olämpligt, att kommunikation inte fungerar, att ni är missnöjda med samarbetet, men vi måste hela tiden kunna ta och ge och ha en dialog, och det handlar om vilket förtroende ni ger Judith och mig. Om något uppkommer ska vi hantera det direkt, men med samma respekt som ni vill bli behandlade av era arbetsgivare, ska vi vara en just arbetsgivare mot vårt kansli, förmanade han.

Han undrade också vad som var upphovet till missnöendet, om det gällde delar i styrelsens strategi som hade missuppfattats. Han sade sig känna igen kritiken som kom upp.

– Vi hade en strategi i lönefrågan om att kunna driva lönefrågan med stöd av jämställdhetslagen. I den frågan har det kommit olika signaler från kansliet som har skapat en onödig oreda, sade han.

Flera gånger begärde *Nils-Eric Tedgård*, valberedningen, ordet. Han var ombud på kongressen 2001 och ville få klarhet i hur styrelsen hade behandlat hans yrkanden i lönefrågan som antagits av kongressen. Yrkandena gällde att styrelsen ska ta fram en heltäckande analys och en heltäckande strategi i lönefrågan. Styrelsen ska också ta fram konkreta mål i lönefrågan och undersöka vad ett professionellt marknadsföretag kan bidra med för att höja psykologlönerna. Uppdraget gäller också att undersöka psykologers rörlighet på arbetsmarknaden, samt verka för att försäkringskassans pengar frigörs för alla som önskar behandling hos psykolog.

Birgitta Johansson-Hidén svarade att styrelsen arbetat med samtliga frågor. Den sista frågan – om pengar för behandling hos psykolog – hade styrelsen hänfört

till opinionsfrågan. Att ta fram ett konkret mål i lönefrågan var infriat i och med att man uppnått 6 procents löneförhöjning i snitt.

DEBATTEN I FÖRTROENDEFRÅGAN avslutades och Birgitta Johansson-Hidén berättade om styrelsens arbete. Styrelsen har tillsammans med kansliet prioriterat att bygga upp den lokala organisationen framför att inrätta regionala rådgivare och villkorsrådet som görs senare. Därefter redogjorde Judith Rosengren för utfallet vid löneförhandlingarna 2002 och visade med hjälp av lönestatistik att man uppnått huvudparten av de mål som satts upp. (Se Psykologtidningen nr 10/03: "Psykologlönerna på väg upp")

De privat verksamma psykologerna gavs inte mycket utrymme på rådskonferensen. *Bo Westman*, Psykologföretagarna, var bekymrad över att det som diskuteras och lönestatistiken skulle ge omgivningen bilden av att förbundet bara är ett fackförbund för anställda.

– Det är allvarligt när det gäller rekrytering av psykologstuderande som önskar få arbeta som privata företagare eller som anställda hos psykologföretagare.

Ann-Britt Engman undrade om hon skulle lägga ned tid och kraft på något som hon inte får driva till målet. Hon ville ha svar på om styrelsen bedömde att det inte är någon mening att gå vidare till jämställdhetsnämnden om arbetsgivaren låter bli att göra en analys, kartläggning och handlingsplan.

FRÅGAN OM ATT DRIVA eller inte driva lönefrågan till jämställdhetsnämnden via Jämo kom upp flera gånger och Birgitta Johansson-Hidén svarade för styrelsens räkning. Hon förklarade att en av styrelsens strategier var genusstrategin, det vill säga att driva frågan till jämställdhetsnämnden med dess krav på analys, värdering och handlingsplan. Man har valt ett fall för att pröva vad det ger för resultat. En anmälan till Jämo gjordes därför i januari av förbundet som gäller Landstingskretsen i Stockholm. Jämo uppmanade förbundet då att gå vidare till jämställdhetsnämnden (Se Psykologtidningen nr 3/03 och 4/03). Arbetsgivaren har därefter lämnat ett svar till nämnden.

Kjell Lindqvist, förhandlingsansvarig i landstingskretsen i Stockholm, berättade: – Jämställdhetsnämnden kommer inte att göra något mer förrän vi har satt oss ned med Landstingsförbundet, och i slutet av augusti emotser nämnden resultatet av dessa förhandlingar.

Johan Grant, Föreningen för arbetslivets psykologi, redogjorde inför konferensen för en annorlunda hållning i lönefrågan. Den hade diskuterats i en paus av en grupp deltagare.

– För att komma någonstans på lång

sikt måste vi fokusera på "kundnytta" eller arbetsgivarens nytta. Då måste vi på olika sätt lyssna och uppträda som en professionell grupp som med respekt går in till uppdragsgivaren.

– Jag tycker vi ska vända på perspektivet, tillade han. Vi har den lön vi förtjänar. Jag menar inte att det är så enkelt, men vi måste ta det perspektivbytet, annars blir vi kanske en grupp som sällas till de lågavlönade.

Han föreslog att man vid nästa konferens ska bjuda in arbetsgivare för att höra vad de behöver och vill ha. Han fick applåder av deltagarna.

EN APPLÅD FICK också *Teresa Kulig Viklund*, Kalmarkretsen, som andra dagen uppmanade styrelsen att "lyssna på oss medlemmar".

– Jag vill uppmana styrelsen och kansliet att ta det som händer här på stort allvar. Det är något som skakar oss alla i grunden. Vi arbetar mycket och vi behöver verkligen känna att vi har något att falla tillbaka på, att vi har stöd och att det är professionellt. Och om det inte fungerar så är det er plikt som är valda av oss att fixa till det, därför alla betalar ju medlemsavgiften. Lyssna på oss, för bakom oss finns medlemmarna som är hjärtat i

verksamheten!

Många frågor togs upp under Rådskonferensen, och en del blev hängande kvar i luften. Men den som tog mest tidsutrymme var förtroendefrågan. Diskussionerna visade på olika synsätt i hur man uppnår högre löner. Flera kretsar och föreningar ville driva en hårdare linje utifrån det nya löneavtalet och jämställdhetslagen. Styrelsen har satsat på nyanställningslönerna, höjda löner för psykologer över 55 år samt på en långsiktig opinionsbildning. För den politiskt fackliga inriktningen är styrelsen ansvarig, men eftersom den genomförs av kansliet hamnade mycket av kritiken där.

Birgitta Johansson-Hidén lade fram ett förslag till hur man skulle gå vidare i förtroendefrågan. Hon berättade att styrelsen har en arbetsmodell för att hantera situationer när någon vill driva en fråga snabbare än andra. Styrelsen har ett extra förlikningsråd bestående av *Petri Partanen* och *Anders W Eriksson*.

– Vi kallar in detta råd i denna fråga. Skriv ner i detalj till oss vad ni är missnöjda med, och vad vi ska titta djupare på, uppmanade hon kongressombuden.

EVA BRITA JÄRNEFORS

"Förtroendeklyftan måste hanteras"

Tomas Rudal, ledamot av förbundsstyrelsen, ledde en analys och sammanfattning av Rådskonferensen på temat: Vad kan vi ta med oss härifrån?

– Lägg fokus ännu tydligare på löne- och ersättningsfrågan! Prioritera bättre, och hantera den förtroendeklyfta som uppstått mellan central och lokal nivå, löd mötets rekommendationer.

Tomas Rudal inledde avslutningssession efter två dagars diskussioner på Rådskonferensen med att berätta om sina egna erfarenheter i sitt arbete som organisationspsykolog:

– När jag arbetar i företag och gör ledarstilsanalyser och liknande visar det sig att de flesta organisationer anser att det finns brister i den interna kommunikationen. "Vi får ingen information", säger de anställda. För det mesta förstår cheferna ingenting, eftersom de tycker att de informerar mer än någonsin!

– Internkommunikation är otroligt viktig, och det visar också det som kommit fram under de här två dagarna. Det är

mycket som kan göras för att den ska fungera bättre. Det är viktigt att kommunikationen fungerar för att vi ska nå våra mål.

– Problemet är ju inte mängden av information eller mängden av kommunikationsvägar, utan det är kvaliteten i kommunikationen som är det viktiga för hur vi når ut med budskap, hur vi kommunicerar och hur vi till slut förstår varandra bättre och minskar de förtroendeklyftor som kan uppstå, sade Tomas Rudal.

Han föreslog att deltagarna gemensamt skulle göra en så kallad SW/OT-analys för att samlas upp det som deltagarna vill att styrelse och kansli ska arbeta vidare med under den resterande kongressperioden.

DELTAGARNA ARBETADE i grupper vid varje bord. Varje grupp fick fundera över frågorna: Vad tycker de att FS och kansli ska ta med sig hem och tänka på?

– Vilka tre mål har vi fram till kongressen 2004? Är det att utveckla den lokala organisationen, eller att förbättra kommunikationen... Vad tycker ni? frågade Tomas Rudal. ▶

PETER JIGERSTRÖM

Löne- och ersättningsfrågan är viktigast att arbeta med fram till nästa års kongress. Det var deltagarna i Rådskonferensen eniga om.

Mötesdeltagarna skulle också fundera över vilka krafter som finns som kan driva förbundet i mål, samt vilka eventuella hindrande krafter som motverkar att förbundet når målen.

– Då får vi en tydligare bild: Var står vi just nu, och vad ska vi nå fram till?

Efter gruppdiskussioner vid de olika borden skulle deltagarna formulera det viktigaste som kommit ut av Rådskonferensen.

På frågan vad styrelse och kansli ska ta med sig hem att arbeta efter svarade deltagarna:

- Att det faktiskt finns en förtroendeklyfta i förbundet som måste hanteras!

- Lönefrågan är den viktigaste frågan utifrån kongressens beslut, och där måste fokus ligga.

- Att tydliggöra mandatet mellan den centrala och den lokala fackliga organisationen.

- Ett kundorienterat eller medlemsorienterat förhållningssätt.

- Det har blivit tydligt att det behövs väldigt mycket mer kommunikation i förbundet, åt bägge hållen.

- Fortsätt arbeta!

Efter detta fick mötesdeltagarna göra en prioriteringsordning som resulterade i att löne- och ersättningsfrågan ska ses som högsta prioritet. Näst viktigast är att hantera förtroendeklyftan mellan central och lokal nivå, den tredje viktigaste ansåg mötet vara att tydliggöra mandatet mellan den centrala och den lokala fackliga organisationen och den fjärde viktigaste att förbättra kommunikationen. Att förbun-

det skulle ha ett medlemsorienterat förhållningssätt följde efter kommunikationsfrågan i prioriteringsordningen.

Tomas Rudal övergick till att tala om målen för den resterande kongressperioden fram till 2004 års kongress. Vad behöver göras fram till kongressen?

– Förbundet behöver få den lokala organisationen i funktion, svarade *Katrin Dahlin*.

Det andra målet ska vara att få valproceduren till kongressen att fungera. Förbundet ska även tydliggöra ett långsiktigt löneperspektiv och ha tydliga och konkreta strategier för arbetet med ersättnings- och villkorsfrågorna.

NÄR MÅLEN FORMULERATS övergick man till att diskutera vilka drivande krafter som kan hjälpa till så att målen blir verklighet. De drivkrafter som räknades upp från de olika borden var: Medlemmarnas missnöje med ersättningen, bildandet av ett villkorsråd, kraftfulla ledarartiklar i Psykologtidningen under hela perioden, samt de unga psykologerna.

Sedan listade grupperna de möjliga hinder som kan leda till att Psykologförbundet inte når målen. De var otydlig ansvarsfördelning, svårigheter i kommunikationen mellan central och lokal nivå, brister i prioriteringen, det vill säga att vilja göra alltför mycket och inte inse att man måste välja bort saker, samt desillusionerade medlemmar.

– Vad tycker ni om den här sammanfattningen? frågade Tomas Rudal. Är det det här som FS ska ta med sig från

Rådskonferensen? Eller är det något som vi lägger under mattan för att vi tycker det passar bättre där?

– Om ni tar med er det här så räcker det gott och väl, sade *Ann-Sofie Hansson Pourtaheri*. Det räcker till och med för ytterligare en mandatperiod om man ska jobba konkret med frågorna. Det är bara att jobba på!

Tomas Rudal sammanfattade:

– Den lokala organisationen ska fungera bättre, det ska skapas fler psykologföreningar. Valproceduren till kongressen ska fungera bra. Vi ska ha tydliga och konkreta strategier i villkorsfrågan. Är det så att om vi arbetar med de här fyra punkterna så är ni nöjda?

– Nej, jag tycker att vi också måste ha en kraftfull massmedial framtoning som betonar att psykologerna i framtiden ska vara psykologins självklara företrädare, sade *Ulf Bjune*.

Men då begärde *Katrin Dahlin* ordet:

– Som före detta förbundsstyrelseledamot, så vet jag att det är ett hästjobb att förbereda en kongress! Om vi dessutom har konstaterat att förbundet inte varit bra på att prioritera så tycker jag att vi ska ta det lite lugnt med att lägga till nya frågor.

Och detta verkade Rådskonferensens deltagare instämma i. En minut före utsatt tid klockan 16 avslutades mötet med en lång applåd.

CARIN WALDENSTRÖM

Mer information om Rådskonferensen finns i nr 11/03.

Ny metod för arbete med ungdomar

Multisystemic Therapy – en amerikansk metod att under en kort tid arbeta intensivt med alla de system som omger en ungdom som "kommit på glid" introducerades i Norge av *Terje Ogden*, professor i pedagogisk psykologi i Oslo.

Terje Ogden har varit på åtskilliga besök i USA hos Scott Henggeler och andra centra som arbetar med MST och med forskning, och han har påbörjat ett pilotprojekt i fyra norska fylken. Han lyckades också få med statssekreteraren i Sundhetsdepartementet på en studieresa till USA. Så när det norska stortinget efter en period med flera uppmärksammade fall av ungdomsvåld våren 1999 debatterade vad man skulle göra åt den stigande ungdomskriminaliteten, gick beslutet raskt: Inför MST!

Hela konceptet köptes över från USA till samtliga norska fylken, 100 nya tjänster inom Barnevernet tillsattes och utbildning av MST-terapeuter drogs i gång i stor skala. En MST-terapeut arbetar intensivt med bara tre–fem fall åt gången men finns då tillgänglig dygnet runt, åtminstone per telefon. Under cirka fem månader gör hon/han tillsammans med någon vuxen i familjen och den unge själv upp en noggrann plan för den kommande veckan som sedan utvärderas inför nästa vecka. I arbetet använder man en metodik med stöd i forskning som utgår från olika teoribildningar. Den är strikt manualbunden och alla parter utvärderas kontinuerligt.

– Den syftar till att återge familjen auktoritet och värme, säger Terje Ogden.

I PROJEKTET INGÅR en randomiserad studie av 100 familjer som Terje Ogden just håller på att sammanställa. 62 familjer lottades till MST och 38 andra familjer till traditionell behandling, det vill säga tillsyn, eventuell institutionsvård etc som administreras av Barnevernet. Det finns tre kontrollpunkter med skattningar från ungdomen själv, familjen, skolan och så vidare: vid antagningstillfället, vid avslutad behandling efter cirka sex månader och slutligen två år efter den första kontrollen.

Och hur har det gått?

Terje Ogden säger att han har lärt sig av politikerna att säga att det är alldeles för tidigt att uttala sig om. Han håller just på att sammanställa och kontrollera alla data. Det ser bra ut, så långt kan han sträcka sig. Men inte längre, alla norska medier ligger på honom, men alla får vänta.

Jag söker upp ett av fylkena, Vest-Agder, som jag besökte för tre år sedan. Deras tre team hörde till de första som drog igång, och de har deltagit med 25 fall i den randomiserade studien. Men de har också gjort en egen sammanställning av de 110 fall som de klarat av fram till årsskiftet 2002–03. Kontinuerliga utvärderingar är en viktig del av MST-konceptet, de sker kontinuerligt på alla nivåer och sammanfattas sedan.

– Bra, men inte fantastiskt, sammanfattar psykolog *Trond Skjaveland* som är projektledare i Kristiansand. Måluppfyllelsen ligger något över 70 procent, och det är en acceptabel nivå, även om vi siktar högre. Målen definieras före behandlingen av klienten och hans eller hennes omgivning i mellan

3 och 6 förväntade förändringar, och sedan graderas hur väl varje mål har uppfyllts på en skala från 0 till 3. Vi tar också hänsyn till de fall som avslutas i förtid, antingen det sker på klientens önskan eller därför att vi inte anser att MST är den bästa metoden för att ta itu med situationen för en viss ungdom och hans omgivning.

UTFALLET MÅSTE ANALYSERAS NOGGRANT. Dels beror det ju på vilka fall som hänvisas till MST av Barnevernet, dels på en rad faktorer i ungdomens omgivning. Går det att upprätta en bra kontakt med Barn- och ungdomspsykiatri, får man skolan att ställa upp och förbättra förutsättningarna där – det är såna frågor som är viktiga att penetrera.

– När man ska jämföra våra resultat med de amerikanska kan det ju hända att de ter sig annorlunda, säger Terje Ogden. Framför allt skiljer sig kontrollgrupperna antagligen åt. Alternativen till MST i Norge är sannolikt bättre än de amerikanska som oftare präglas av fängelseliknande förhållanden, och då framstår de norska MST-insatserna som mindre gynnsamma i jämförelse. Det har ingen betydelse i verkliga livet – då är det ju tvärtom bra med flera goda alternativ att välja mellan – men just vid randomiserade kontrollerade studier påverkar det utfallet.

Terje Ogden

Jag frågar Terje Ogden hur lämpligt det är att det är han som gör den vetenskapliga studien, han som är initiativtagare och väl måste vara intresserad av att resultaten ska framstå som så positiva som möjligt.

Men det tycker han inte är något problem. Han har själv ingen roll i organisationen, han påverkar inte respondenterna, han har inte deltagit i handledning och utbildning av dem som arbetar med fallen och har inte träffat familjerna. Allt han har att

göra är att sammanställa siffermaterialet, och forskningsmetodikerna är en garanti för att inga oegentligheter kan smyga sig in.

– Nej, det som åligger mig är att nu se till att det inte blir några misstag i uträkningar och samband, och det ska jag nog klara. Det ska vara klart att publicera före årets slut.

Ett team har börjat arbeta i Sverige och flera ligger i startgroparna för att börja MST-arbete. Planeringen för en vetenskaplig utvärdering av det svenska arbetet är i full gång.

VANNA BECKMAN
Frilansjournalist

Psykolog i Argentina

Ett land med passion för psykologi

Ett kvarter som kallas Villa Freud, en skivaffär med namnet Rock'n Freud och en pizzeria som heter Jung, i Buenos Aires vittnar mycket om psykologins popularisering bland argentinarna. Med en psykoanalytiker för varje 30 invånare, toppar landet listan över världens psykologtätaste länder.

Argentina är det yttre av stor betydelse vilket har lett till att argentinare av många betraktas som ytliga. Men många argentinare lägger också stor vikt vid det inre, vilket bevisas av nationens stora intresse för psykologi i allmänhet och psykoanalys i synnerhet.

– Vi är ett reflekterande folk, säger *Alberto Val* som arbetat som psykolog med inriktning på psykoanalys i 32 år i Buenos Aires.

Redan i grundskolan får barnen grundläggande psykologisk orientering. Mycket går ut på förebyggande arbete och barnen får exempelvis lära sig att hantera emotionella konflikter. Varje skola, dagis eller institution med ett uns av världighet har sin egen psykolog.

– Att de flesta har en viss psykologisk orientering har gjort folk i allmänhet mer toleranta. I stället för att bli arg om någon betar sig konstigt eller opassande, funderar folk över orsakerna till beteendet och råder personen att kontakta en psykolog, säger *Alberto Val*.

Överallt märker man psykologins fäste. Det kan vara tv-psykologer som bedriver terapi i talk show-form, eller helt enkelt det faktum att fler vet vem Freud är i Argentina än i hans hemland Österrike.

– Den psykologiska medvetenheten finns överallt. En förälder som tar sitt barn till en läkare för exempelvis astmatiska problem, blir ofta hänvisad till en psykolog av barnläkaren. Alla är väldigt angelägna om att den psykologiska aspekten utreds i alla sammanhang. Där man i andra kulturer söker tröst i droger eller religion, söker argentinarna tröst i psykologin, säger *Alberto Val*.

Psykoanalysen har fått en särskilt stark förankring. Alber-

to Val jämför argentinarnas intresse för psykoanalys med deras passion för tango.

– Det handlar mycket om melankoli och nostalgi. Lyssnar man på tangos texter så handlar det ofta om män vars mammor inte funnits där under barndomsåren och som sedermera blir lämnade av sina kvinnor.

PSYKOLOGIN GJORDE SITT INTÅG i Buenos Aires i slutet på 1930-talet. Mestadels var det de spanska immigranterna som etablerade sig som psykologer. De tog anställning vid sjukhus och offentliga institutioner vilket ledde till att terapi inte bara förblev tillgängligt för överklassen utan även för arbetarna.

Priset för terapi hos en privatpraktiserande psykolog varierar från 25 till 100 pesos per session vilket tidigare motsvarade mellan 250 och 1000 kronor. I dagsläget, efter pesos devaluering, motsvarar det mellan 80 och 320 kronor och möjligheterna att pruta är många eftersom också psykologerna är i större behov av inkomster. Och för den som inte har råd att betala någonting alls finns det gott om statliga kostnadsfria alternativ och ideella hälsocenter där man betalar vad man kan.

– I sin skrift "Psykoanalytisk terapiens framtid" (*El porvenir de la terapia psicoanalítica*) från 1910, säger Freud att han vill att psykoanalysen ska nå ut till alla samhällsnivåer och det inkluderar även dem som inte har möjlighet att betala för det, säger *Val*.

Denna Freuds önskan att nå ut med psykoanalys också till de lägre samhällsklasserna verkar respekteras av de flesta psykoanalytiker. Man gör vad man kan för att resan in i själens rike ska kunna förverkligas av alla, oberoende av deras ekonomiska situation. Detta har blivit särskilt tydligt nu, i samband med den ekonomiska kris som Argentina genomgår.

– Jag trodde att krisen skulle minska antalet besök, för när valet står mellan att skaffa mat till familjen och gå till psykologen så väljer de flesta det föregående, säger *Monica García Barthe* som varit verksam som psykolog i tolv års tid.

Men så blev inte fallet. Visserligen har många som tidigare gick till privata psykologer börjat vända sig till statliga sjukhus och hälsocentraler, men antalet besök har totalt sett ökat. När det gäller människor som söker vård för stress, depres-

Monica García Barthe och Andrea Fränkel är psykologer i Buenos Aires. De har båda flera anställningar för att kunna försörja sig i krisens Argentina.

sion och ångest har antalet ökat med så mycket som 300 procent, enligt *Abel Fainstein*, ordförande i föreningen för psykoanalytiker i Argentina.

Också enskilda psykologer märker förändringen.

– Ekonomi och pengar är det enda människor pratar om under sina sessioner, säger Monica García Barthe.

Hos många av hennes patienter har den ekonomiska oron manifesterat sig i depression och insomni.

– Många har förlorat sitt arbete och känner sig isolerade. Med sämre inkomst kan de heller inte delta i sociala aktiviteter i samma utsträckning som förut. Folk håller sig helt enkelt hemma, säger Barthe.

SEDAN KRISEN TOG FART har människor försökt ta tag i sin situation på en mängd olika sätt. Bland annat organiserar man kvartersförsamlingar där lokala beslut fattas och kvartersborna själva försöker ordna sådant som staten inte längre tillhandahåller dem. Det kan handla om att hjälpa till med administrationen på det lokala sjukhuset för att öka dess effektivitet eller skriva protestlistor i kampen för bättre pensioner.

Allt fler har också återgått till gamla former av byteshandel för att skaffa sig allt från livsnödvändigheter som mat och kläder till att åka på semester eller få sitt hem omtapetsrat. Marknaderna där byteshandel bedrivs har mångdubblats i explosionsartad takt och man räknar med att närmare tre miljoner argentinare deltar i byteshandeln och att ungefär 5000 ansluter sig dagligen. Red Global de Trueque, den organisation som samordnar de närmare 4500 marknaderna för byteshandel, tillhandahåller också gruppterapi enligt Anonyma Alkoholisters tolvstegsmodell. Grupperna kallas för anonyma arbetslösa och förutom gruppterapi anordnas olika sorts aktiviteter för att sysselsätta arbetslösa och få dem att lämna huset och tänka på någonting annat än bristen på pengar och få meningsfull sysselsättning för en stund.

– Att engagera sig i byteshandel och kvartersförsamlingar har verkligen hjälpt många, och både jag och mina kolleger uppmuntrar människor som mår dåligt på grund av krisen att engagera sig i dessa aktiviteter, säger Barthe.

Andrea Fränkel har varit verksam psykolog i nio års tid och arbetar i synnerhet med barn och ungdomar. Hos dessa grupper har hon särskilt märkt den ekonomiska krisens konsekvenser i form av en drastisk ökning i antalet ungdomar

som lider av ätstörningar och är självmordsbenägna. Dessa problem drabbar också allt yngre.

– Arbetslöshet, ekonomiska problem och oro för framtiden bland föräldrarna har en stark inverkan på barnen, säger hon.

DEN SENASTE TIDEN har den argentinska pressen också varit fylld av alarmrapporter från lärare och skolor som klagar över att skolresultaten drastiskt försämrats sedan krisen tog fart i slutet på 2001. Eleverna sägs vara omotiverade, odisciplinerade och okoncentrerade. Betygen dalar och våldet både på skolorna och i hemmen ökar.

– Ungdomarna är trötta och bekymrade. Många ser över huvud taget ingen mening med att studera när de ser sina föräldrar förlora jobbet och vet att det inte finns några jobb för dem att få när de själva avslutar sina studier, säger Fränkel.

Men den ekonomiska krisen påverkar naturligtvis inte bara patienterna utan också psykologerna själva. Genomsnittslönen för en psykolog var innan krisen tog fart ungefär 1000 pesos i månaden. Det är den nu också, men de 1000 pesos som tidigare var lika med 1000 dollar motsvarar nu bara runt 320 dollar. Pesons devalvering har också resulterat i massiva prishöjningar på importerade produkter och i synnerhet matvaror.

– Ibland vill jag bara sätta mig och gråta tillsammans med mina patienter, säger Andrea Fränkel. I tider som dessa är det viktigare än någonsin för oss psykologer att själva gå i terapi för att inte överföra våra problem på patienten.

FÖR ATT SKAPA BÄTTRE möjligheter för psykologerna att bearbeta sina upplevelser, berättar Fränkel att man i allt större utsträckning börjat jobba i arbetslag.

– På så vis mår psykologen bättre samtidigt som patienten får bättre vård, säger hon.

Utbildningen till psykolog är i Argentina, liksom i Sverige, sex år lång. Inga urval eller antagningsprov görs utan för den som vill är det bara att skriva in sig vid ett universitet.

– Sällningen sker under utbildningens gång och av de ungefär 5 000 elever som påbörjar utbildningen årligen, är det bara ungefär en femtedel som fullföljer alla sex åren, säger Barthe.

De flesta verksamma psykologer i Argentina vidareutbil-

Verklighetsfrämmande råd om PTP-lön

dar sig till psykoanalytiker och tar anställning vid sjukhus och kliniker. Men trots att det finns ett sådant brinnande intresse bland argentinarna för psykologi och psykoanalys, är det långt ifrån alla psykologer som kan försörja sig på sitt yrke.

– Med undantag för extremt välrespekterade psykologer, måste alla som vill försörja sig som psykolog ha flera anställningar, säger Fränkel.

Själv arbetar hon som barn- och ungdomspsykolog vid Hospital de Niños Ricardo Gutierrez, har en egen praktik med patienter i alla åldrar och undervisar i psykologi vid universitetet i Buenos Aires.

Också hennes kollega vid barnsjukhuset Ricardo Gutierrez, Monica García Barthe, har flera anställningar trots sina tolv år i yrket.

– Av de ungefär 70 psykologer som är verksamma vid barnsjukhuset Ricardo Gutierrez är det bara runt 20 som har lön. Resten arbetar av god vilja eller för att samla erfarenhet och skaffa kontakter med förhoppningen att en dag kunna försörja sig som psykolog, säger Barthe.

Det faktum att så många vill bli psykologer trots att det kan innebära att de måste arbeta med någonting annat parallellt för att kunna försörja sig vittnar om hur stark passionen för psykologi är. Men hur kommer det sig att intresset för psykologi fått ett så starkt fäste i just Argentina?

ALBERTO VAL JÄMFÖR Argentina med USA som ju också är ett land med många psykologer och konstaterar att det finns många likheter mellan de båda länderna.

– Argentina och USA är båda länder som haft mycket immigration och där många olika nationaliteter och folkslag lever blandade, säger han.

Dagens argentinare härstammar från en mix av bland annat italienska, spanska, ryska, tyska och danska immigranter. Kanske gör blandningen av nationaliteter att många känner sig vilna vad gäller sitt ursprung vilket kan leda till identitetskriser.

En annan anledning kan vara argentinarnas förälskelse i allt som anses europeiskt och intellektuellt. Buenos Aires betraktas av många som en närmast europeisk stad, och argentinarna framhäver gärna sitt europeiska ursprung.

Något definitivt svar är svårt att hitta, men de verksamma psykologerna i Argentina hoppas förstås att trenden håller i sig.

– Utvecklingen går mer och mer mot ett sökande efter snabba lösningar. Psykoanalys är ingen snabb lösning, men jag hoppas ändå att människor kommer att fortsätta uppskatta dess värde och inse att snabba lösningar sällan är varaktiga, säger Alberto Val.

KAJSA NORMAN
Frilansjournalist

– Många som pratat med fackliga företrädare har mötts av attityden att man som ny har ett ansvar gentemot hela kåren att få en hög lön, men väldigt liten förståelse för hur svårt det är i praktiken att nå det målet. Det skriver PTP-psykolog *Kristina Taylor*.

Undertecknad avser med detta brev lämna Sveriges Psykologförbund efter en ganska kort medlemsperiod, och vill i samband med det framföra några synpunkter som jag anser vara av stor vikt och relevanta för förbundet att fundera över och ta ställning till.

Under den sista tiden på psykologutbildningen sker en kraftig lobbyverksamhet från fackets sida för att peppa studenter att förhandla fram en bra lön. Lyckas man beror det på att man har varit tuff och stått på sig. Om man å andra sidan misslyckas, är signalerna från förbundet att det beror på att man gav sig för lätt.

Det verkar inte pågå någon verklighetsförankrad diskussion om de faktiska lönelägena i den region man söker PTP-tjänst, åtminstone fördes ingen sådan med mig när jag kontaktade facket för råd. När jag ringde den fackliga företrädaren för Stockholms läns landsting under min löneförhandling fick jag rådet att gå ner från 22 000 kr, som var mitt utgångsbud, till 21 500, när det bud arbetsgivaren hade lagt var 18 500. Jag sa de att en differens på 3 000 inte verkade rimligt och att arbetsgivaren inte ens skulle ta det budet på allvar, och då tyckte företrädaren att jag skulle överväga att tacka nej till tjänsten. Konkurrensen om PTP-tjänster i Stockholm är hård, och den här typen av råd känns nedslående. Som nyutexaminerad psykolog lämnas man ensam med känslan av misslyckande.

NÄR MAN SEDAN HAR en tjänst, står man utanför de lönediskussioner som pågår vid förbundets möten på arbetsplatsen. Eftersom PTP-tjänsten är tidsbegränsad omfattas man inte av centrala löneförhandlingar på sin arbetsplats, vilket är en av de fackliga representanternas viktigaste uppgifter. Ingenting märkligt med det, vad min kritik handlar om är att förbundet inte informerar om detta, och heller inte kompenserar PTP-medlemmar genom att till exempel sänka medlemsavgiften. Dessutom finns en konflikt på många arbetsplatser mellan

PTP-psykologer som har lyckats förhandla till sig en ganska bra lön, och mer erfarna psykologer som anser att de har för låg lön. Jag vet flera fall där PTP-psykologen har fått lida för detta genom att legitimerade psykologer vänder sin frustration mot PTP-psykologen.

På en arbetsplats inom Stockholms läns landsting ansåg den fackliga företrädaren att en PTP-psykolog som begärde en löneförhandling inte borde få högre lön eftersom klyftan mellan henne och de legitimerade psykologerna på arbetsplatsen skulle bli för liten. Vem stöder ni i sådana situationer? Min erfarenhet säger mig att lojaliteten mot psykologer med legitimation är större än den mot oss utan legitimation.

Jag anser att ni öppet bör deklarerat att Sveriges Psykologförbund prioriterar att förbättra arbetssituationen och löneläget för legitimerade psykologer, så att man som PTP-psykolog kan välja att vänta med att bli medlem tills man har fått sin legitimation. För vad är det egentligen ni erbjuder oss PTP-psykologer? Psykologtidningen? Javisst, men den finns på många arbetsplatser där det finns psykologer. Professionssocialisering och tillfälle att knyta kontakter med andra psykologer? Jo då, men det sker ju ofta automatiskt i och med att man börjar arbeta. Råd och stöd vid löneförhandlingar? Oftast inte. Som jag redan har nämnt har många som pratat med fackliga företrädare mötts av attityden att man som ny har ett ansvar gentemot hela kåren att få en hög lön, men väldigt liten förståelse för hur svårt det är i praktiken att nå det målet.

SLUTSATSEN AV DETTA är att jag anser att det är under all kritik att man som PTP-psykolog betalar en så pass hög medlemsavgift. Jag betalar 1,9 procent av min nettoinkomst till Sveriges Psykologförbund (avgiften till A-kassan exkluderad). Varför inte behålla studerandavgiften även under PTP-året? Det förefaller vara det enda rimliga alternativet med tanke på att man som PTP-psykolog har en lönenivå som oftast ligger avsevärt under den för legitimerade psykologer, samtidigt som man egentligen inte har tillgång till samma fördelar och tjänster som förbundet erbjuder medlemmar med legitimation.

KRISTINA TAYLOR
PTP-psykolog

Psykologförbundet svarar:

Sträva efter så hög lön som möjligt

Ett oförtjänt lågt löneläge för de redan anställda psykologerna på arbetsplatsen får inte "legitimeras" att arbetsgivaren håller ner sitt lönebud i samband med en nyrekrytering eller en PTP-placering, skriver *Kjell Lindqvist*, ordförande i Stockholms läns landstings psykologförening.

Vi beklagar att du känner dig besviken över det bemötande du fått och att du inte tycker medlemsavgiften motsvarar det du får från förbundet.

Den lokala lönestatistiken är en given del av den verklighet en psykolog behöver orientera sig om i samband med förhandling om nyanställningslön. I din kontakt med den lokale facklige företrädaren torde det ha tydliggjorts att medellönen för PTP-psykologer i 2001 års löneläge i

Stockholms läns landsting var 19 000 kr per månad. Mot den bakgrunden är utgångsbudet på 18 500 kr lågt för en tänkt anställning i 2002/2003 års löneläge. Det är skälet till att du rekommenderades att backa med 500 kr på första yrkandet. Intressant att notera är att under våren -03 har två överenskommelser om lön till PTP-psykologer i Stockholms läns landsting hamnat i intervallet 23 500-24 000 kr.

Förbundets uppfattning är att en så hög lön som möjligt ska eftersträvas oavsett om det rör sig om en PTP-lön eller en ingångslön för en nylegitimerad psykolog. Oförtjänt lågt löneläge för de redan anställda psykologerna på arbetsplatsen får inte "legitimeras" att arbetsgivaren håller ner sitt lönebud i samband med en nyrekrytering eller en PTP-placering. Psykologkollegerna har ju då till nästa löneöversyn möjlighet att hänvisa till en alltför li-

ten lönespridning visavi de nyanställda. På så sätt kan de använda deras löneuppgörelser som hävstång för att höja sina egna löner.

Vi förstår att du gärna skulle vilja behålla studerandeavgiften även under PTP-året. Men till skillnad från studenter har PTP-psykologer ett anställningsförhållande. Ett studerandemedlemskap innebär inte den service som anställda legitimerade psykologer och också PTP-psykologer åtnjuter. Försäkringar, förhandlingsstöd och andra förmåner ryms inte i studerandeavgiften. Frågan om avgiften kan gärna tas upp som en motion på kongressen. Men för att lägga en motion förutsätts förstås att du är medlem.

KJELL LINDQVIST

Ordförande i Stockholms läns landstings psykologförening

kretsar & psykolog- och yrkesföreningar

60+ välkomna i Seniorföreningen

Ny målsättningsparagraf och ett stort välkommen också till alla förbundsmedlemmar som fyllt 60 år. Nu tar Seniorföreningen inom Psykologförbundet nya tag för att vara redo att möta den kommande anstormningen av de psykologer som är födda på 40-talet och som snart går i pension.

Hittills har Seniorföreningen kallat sig en pensionärsförening inom Psykologförbundet. Nu vill man vara "en sammanlutning av seniorer inom Sveriges Psykologförbund". Därmed har stadgarna fått ett lite aktivare och modernare drag sedan de reviderats vid Seniorföreningens årsmöte nyligen.

Seniorföreningen är upptagen som yrkesförening inom Psykologförbundet och preciserar sig med den övergripande målsättningen att verka för utformning och utveckling av psykologens roll som senior.

Nu öppnar man också för dem som fyllt 60 år att kunna gå in i Seniorföreningen. Tidigare var det bara de som av någon anledning gått i förtida pension som kunde väljas in före 65-årsdagen.

Behöver medlemmarna bli fler, Gunvor Ångfors, Uppsala, nysvald ordförande?

- Visst. Vi välkomnar naturligtvis fler

medlemmar - även om vi raskt blivit närmare 200, vilket innebär en fördubbling från starten. Men framför allt vill vi att Psykologförbundets medlemmar ska få en chans att bekanta sig med föreningen och dess medlemmar innan 65-årsdagen inträffar. Vi vet också att psykologer som hunnit fram till 60-årsdagen besitter en erfarenhet och kunskap som Seniorföreningen kan få nytta av. Seniorrollen vill vi gärna ta vara på. Samtidigt tycker vi oss se att många psykologer som blir seniorer har nytta av en rimlig förberedelse, gärna tillsammans med andra i föreningen. Detta oavsett om de väljer att fortsätta i egen verksamhet efter pensioneringen eller sysslar med helt andra saker än psykologarbete.

- Genom den enkät bland Psykologförbundets medlemmar, som Seniorföreningen gjort på uppdrag av förbundet, har vi också konstaterat att 39 procent av dem som fyllt 55+, funderar över om de orkar fortsätta fram till pensionsdagen. Med ett sådant läge är det viktigt att föreningen står öppen för 60-åringarna. Kanske kan vi även bidra till att avdramatisera pensioneringen.

- Får vi fler som fyllt 60 och som är fortsatt yrkesverksamma kan de bidra till att öka seniorernas kontakter med andra yrkesverksamma psykologer, en målsätt-

ning som vi också har. Här måste vi bli duktigare om vi tror att vi har något att ge. Och samtidigt få. Många tycker att det är mycket viktigt att hålla yrkesfrågorna aktuella, även om de inte fortsätter med några psykologinsatser. I stor utsträckning måste dessa kontakter dock ske på de yrkesverksammans villkor.

- Fler 60-åringar breddar Seniorföreningens medlemsgrupper i de olika regionerna. Detta ger föreningen ytterligare styrka.

- Jag vill alltså uppmana alla som fyllt 60 att tänka på sin framtid: Gå med i Seniorföreningen redan nu!

Årsmötet fastställde medlemsavgiften till 100 kr under 2004, vilket är oförändrat jämfört med 2003.

Hans-Olof Lisper, Uppsala, omvaldes i styrelsen. Lars Sjödahls, Lund, valdes in i styrelsen efter Ingrid Holm, Hjärup, som hade av sagt sig. Ny suppleant i styrelsen blev Brita Tiberg, Sollentuna, efter Lennart Brandén, Sundsvall, som även av sagt sig.

BENGT GÖRANSSON

Blivande medlemmar, nya och äldre 60-åringar eller tidigt pensionerade, är välkomna att kontakta styrelseledamöter genom e-post: gunvor.angfors@hem.utfors.se, hans-olof.lisper@psyk.uu.se eller gerty.fredriksson@telia.com.

■ Det var någon gång på högstadiet som jag tydligt blev medveten om skillnaderna mellan oss elever i klassen. Plötsligt såg jag och min bästa vän våra klasskamrater på ett annat sätt. Vi började fantisera om vem man kunde tänka sig att segla jorden runt med. Eller vilka vi kunde tänka oss ha med på en öde ö. Inspirationen till dessa tankelekar kom främst från Jules Verne, Alexandre Dumas och Jonathan Swift. Genom att jämföra våra klasskamrater och andra i vår omgivning med karaktärerna i böckerna förstod vi att enbart muskler eller intelligens inte var allt. Hade vi varit pubertetspojkar i dag hade stimulansen troligtvis kommit från program som *Fångarna på fortet*, *Robinson* och *Camp Molloy*.

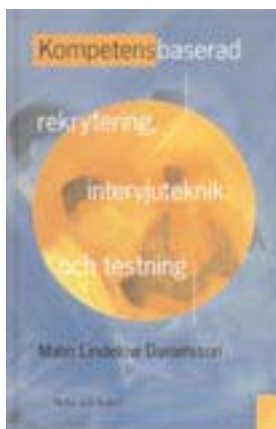
När jag som vuxen kom ut i arbetslivet och placerades bland människor som jag inte själv hade valt blev jag ännu mer medveten om skillnaderna mellan människor. Inte nog med att vi var olika i avseende på personlighet, bakgrund, utbildning och motivation, utan vi förväntades också fungera så bra ihop att vi skulle kunna utföra ett arbete. Ibland när någon klagar på hur illa en organisation fungerar har jag lust att vända på slanten och säga att det är ett mirakel att något över huvud taget blir gjort. Människan har trots allt en fantastisk förmåga att ställa de egna behoven åt sidan och använda sina resurser i ett överordnat syfte.

Hur ska det gå till när man väljer människor till en verksamhet? *Malin Lindelöw Danielsson*, som är fil dr i psykologi, har skrivit en utmärkt bok i ämnet. Hennes bok är tänkt som ett debattinlägg på en överhettad marknad samtidigt som den ska vara en praktisk handbok. När hon för fem år sedan började arbeta som rekryteringskonsult skrämde hon av den godtycklighet som fanns både när det gällde konstruktionen av nya test och hur dessa användes. Det verkade inte finnas några krav på förkunskaper eller etik, utan det viktiga var att tjäna pengar.

I hennes bok finns en bra modell för hur rekrytering kan och kanske borde gå till. Hennes utgångspunkt är att rekryteraren ska komma förbi den subjektiva maggropskänslan och i stället arbeta vetenskapligt och metodiskt med processen. Eftersom allt inte går att belägga med vetenskapliga fakta är det viktigt att följa upp resultatet av de rekryteringar man har gjort för att göra eventuella korrigeringar av processen. Syftet med hennes metod är hela tiden att välja ut de medarbetare vars kompetens bäst överensstämmer med kravprofilen på arbetet och för organisationens bästa.

Författaren börjar med att beskriva rekryteringsprocessen översiktligt innan hon i de efterkommande kapitlen går in detaljerat i varje steg. Rekryteringen består av de övergripande faserna *Förberedelse*, *Sökprocess* och *Introduktion*. Dessa delar hon sedan i mindre konkreta arbetsuppgifter så att det tydligt går att följa stegen i en rekryteringsprocess. Exempel på uppgifter är: *Identifiering av rekryteringsbehov*, *Befattningsbeskrivning* och *kravprofil*, *Grovgruppning*, *Referenstagning*, *Sluturval* och *Introduktion till organisationen och arbetsuppgifterna*. Tydligheten gör att boken kan användas

Utmärkt bok om rekrytering

KOMPETENSBASERAD REKRYTERING, INTERVJUTEKNIK OCH TESTNING

Av Malin Lindelöw Danielsson.
Natur och Kultur, 2003.

das som en lärobok i rekrytering.

Det svåra med rekrytering är inte bara att välja en person med vissa egenskaper, utan det är också att komma fram till vilka egenskaper arbetet har. Uppgiften är med andra ord att identifiera personens egenskaper, arbetsplatsens egenskaper samt förstå hur de samspelar med varandra. I boken ger hon oss en kompetensmodell att utgå från när man ska beskriva individen. Antalet kompetenser är begränsade till tjugo och alla har tydliga definitioner som särskiljer dem från varandra. Dessa begrepp är tänkta att användas från formuleringen av uppdraget till uppföljningen av rekryteringen. Författaren betonar är att det är viktigt att konsulten är överens med uppdragsgivaren om hur varje kompetens definieras. Vi är alla överens om att det är önskvärt med egenskapen *samarbetsförmåga*, men det är inte säkert att vi lägger samma betydelse i begreppet.

Tre tekniker för kravanalys

Nästa uppgift är att göra en kravanalys av arbetet. I boken tar hon upp tre tekniker för kravanalys. De är *Critical Incident*, *Repertory Grid Technique* och *Kravanalys med utgångspunkt från en kompetensmodell*. De första två behandlar hon översiktligt medan den sista är huvudmetoden. I matchningen mellan individ och arbetsplats utgår hon från de tidigare nämnda kompetenserna. Författaren anser att fyra till åtta kompetenser borde räcka för att matchningen ska gå ihop. Om man arbetar med fler finns risken att mindre viktiga kompetenser får onödig tyngd. Efter matchningen mellan kompetenserna och kravanalysen saknar jag en djupare kartläggning av arbetsplatsen. Inte av själva arbetet utan av de andra medarbetarna och deras personlighet. Jag har

träffat på alldeles för många människor som anser att de inte kommer till sin rätt på jobbet. Arbetet i sig har varit det rätta, men gruppklimatet har känts fel. Särskilt viktigt är det på arbetsplatser där man har mycket teamarbete.

Författaren tar även upp det vanliga misstaget att välja nya medarbetare som är lika en själv. Det skapar en organisation med medarbetare som har liknande värderingar. Fördelen med homogenitet är att det blir lätt att samarbeta, man kan dela fritidsintressen och känna sig allmänt otvungen. Nackdelarna är att organisationens möjlighet att uppfatta signaler och anpassa sig till en föränderlig marknad i tid minskar. Det beror på att det inte finns någon i organisationen som kan införa de idéer, behov och möjliga affärsmöjligheter som kan uppkomma i samhällets subgrupper. En annan svaghet hos homogena grupper är att det är svårt att tänka kritiskt inför viktiga beslut.

Malin Lindelöw Danielsson har med sin bok gett ett viktigt bidrag till tänkandet kring etiken i arbetet med urvalsfrågor. Trots att det aldrig går att ta miste på att författaren som konsult arbetar för företagets bästa är hon noga med att skydda de människor hon intervjuar och testar. Hennes uppdrag är att placera de människor hon möter och inte att kassera dem. Som rekryterare måste man komma ihåg att urvalet man gör kan ha stor betydelse för dem som söker arbetet. Därför måste också intervjuerna och testerna vara rättvisande. Författaren tar även upp en sådan viktig sak som hanteringen och arkiveringen av intervju- och testmaterial.

Böcker om urval och testning kan lätt trilla i två olika fallgropar. Den ena risken är att dras med av den ofta ytliga och intetsägande jargongen som finns i branschen. Den andra faran är att boken belastas av svåra tekniska och akademiska termer som gör boken svårtillgänglig för en stor del av den potentiella publiken. Författaren till den här boken har dock lyckats transponera ett tungt tekniskt och akademiskt språk till något vardagligt och konkret utan att förlora exaktheten och komplexiteten. Jag tyckte att det var en fröjd att kunna sluka en så lättillgänglig bok om ett så avancerat ämne.

Boken riktar sig främst till chefer, personalansvariga och konsulter i human resourcebranschen. Metoderna som finns i boken kan användas av den rekryteringsansvarige inom ett företag eller av en extern konsult. Boken torde också kunna läsas med stor behållning av alla arbetssökande. Boken har också fem praktiska bilagor (*Personaliaformulär*, *Kompetensbaserad intervjuguide*, *Intervjuguide*, *Formulär för referenstagning* och *Informationsblad och medgivande*) som går att använda direkt i rekryteringsprocessen eller som man kan anpassa till den egna organisationen. Dessutom finns en litteraturförteckning med böcker som är bra att ha i ämnet.

DORIAN MEDEN
Psykolog

■ *Elisabeth Cleve* har ännu en gång visat att det går att beskriva en barnterapi på ett så in-kännande och levande sätt att resultatet är lika spännande som en psykologisk thriller. Fastän upprinnelsen till boken är djupt tragisk, är den lille hjälten och huvudpersonen så oemotståndligt att man blir totalt förälskad i honom och man kan inte släppa boken förrän man vet hur han klarar sig. Det är inte början på en ny Harry Potter utan en hård verklighet som skildras i en kvalificerad behandling från en sandlåda i ett terapirum.

När mycket små barn mister en förälder plötsligt och under traumatiska omständigheter blir ofta vuxna i barnens närhet både lamslagna och rådvilla inför uppgiften att berätta och förklara vad som hänt. Hur kan man vara säker på att barnet förstår och hur ska man uttrycka sig så att man både tröstar och inte allvarligt skadar barnet psykiskt? Vad händer i framtiden med det lilla barnet som tidigt i livet mister en nära anhörig? Vilken hjälp är mest adekvat och går det att genomföra en kristerapi med en tvååring?

Svaren finns i Elisabeth Cleves bok *En liten och en stor blev över*.

En svår kalkyliska krossar en hel familj – en mamma och en sex månaders baby dör omedelbart och de som överlever är en tvåårig son och en pappa som blir helt bedövad av händelsen och har svårt att orientera sig och leva vidare. Den lille sonens reaktioner förstår varken hans pappa eller släktingarna eller personalen på dagis – han verkar inte påverkas alls. Han är kvillrande glad och skrattar och hoppar och ingen vet vad man ska göra med honom, vad man ska berätta. Förstår han att mamma och lillebror inte kommer tillbaka? Alla omkring honom gråter och är förtvivlade och han blir bara gladare, mer uppspelt och uppvarvad för varje dag som går.

Pappan får av en slump ett telefonnummer av någon till Ericastiftelsen. Han ringer dit och vet inte egentligen vad han ska fråga efter och i den djupa kris han själv befinner sig i så är det mycket nära att han missar kontakten. Men en lyhörd växeltelefonist fångar upp hans rop på hjälp och ger honom snabbt en besöksstid.

Det här är upptakten till en terapi där vi får följa lille "Victor" och hans pappa från den svåra och djupt krisartade början till avslutningen femton sessioner senare då Victor något motvilligt men ändå självklart säger adjö till sin terapeut med orden "det har hjälpt, faktisk".

Tidsbegränsad kristerapi

Elisabeth Cleve beskriver noggrant det som händer både i och utanför terapirummet. Den metod hon använder är en tidsbegränsad kristerapi med parallella stödsamtal för fadern, han träffar en manlig terapeut i rummet bredvid. Syftet med terapin är att minska det psykiska lidandet och få den lilla spända tvååringen att fungera som en normal tvååring igen. Arbetsmaterialet (Ericamaterialet) består bland annat av två sandlådor, en med våt och en med torr sand, och av ett skåp med leksaker som kan användas att bygga upp en egen värld med.

Levande skildring av terapi med litet barn

EN STOR OCH EN LITEN ÄR BORTA – KRISTERAPI MED EN TVÅÅRIG POJKE

Av Elisabeth Cleve, Wahlström och Widstrand, Stockholm, 2002.

Hans lekar med sakerna i sandlådan översätter terapeuten till de inre upplevelser som leken speglar och hon ger sig inte förrän hon ser att Victor också har tagit in och förstått vad han egentligen vill säga. Tydligheten går som en röd tråd genom boken, som är skriven på ett vanligt språk utan facktermer. Det förekommer självklart många tillfällen när det hade varit lätt att ta till psykologiska termer eller begrepp men Elisabeth Cleve faller inte för frestelsen utan skriver lika enkelt och konkret som hon och Victor talar. Det bidrar till att läsekretsen kan vidgas långt utanför specialisternas krets.

Tidvis är skildringen så stark att det gör nästan fysiskt ont att läsa om all sorg och smärta som Elisabeth Cleve försiktigt och på ett skickligt sätt måste medvetandegöra för sin lille patient och befria honom från trycket att visa upp en glad sida, eftersom pappa är så ledsen.

Inblickarna i terapirummet är självutlämnande och ibland med självkritiska kommentarer: "Var det rätt att göra så här". Victor visar ibland med åtbörder och tecken att han vill säga något, men hans ordförråd räcker inte, och då måste terapeuten först försöka gissa vad han egentligen menar och sedan med ord förtydliga hans tanke. Med stor lyhördhet och varm empati avstår hon från att krama och trösta när han är ledsen och beskriver också hur svårt det är. Men som hon påpekar måste han själv bearbeta den enorma sorgen och göra den fattbar. Hon får däremot aldrig för ett ögonblick överge honom utan i stället omgärda honom med trygghet och uppmärksamt följa honom så att han orkar med. Den trygghet hon bygger upp runt honom och så småningom också inom honom ska kunna fylla saknaden efter mamma

och lillebror och finnas med även sedan terapin avslutats.

Existensiella frågor

Att som Victor i leken kunna ge uttryck för de stora existentiella frågorna om liv och död och vara beredd på svar som han kanske mest av allt är rädd för att höra är inte bara ett tecken på stort mod utan ytterligare ett bevis på att barn tidigt har en förvånansvärd förmåga att tänka som kanske inte alltid uppmärksammas. Terapeuten beskriver hur hon själv måste uppamma stor kraft för att besvara frågorna och hur hennes egna känslor sätts i svallning. Hon blir knäsvag och full av beundran för det fantastiska barnet, en känsla som hon delar med läsaren!

Det känns bra att en så kompetent och professionell person som Elisabeth Cleve har hjälpt Victor igenom den svåra tiden och med sträng konsekvens som hon tydligt motiverar förmått att avsluta terapin utan att senare träffa honom igen. Victor har blivit lugnare och mognat av terapin och har kommit tillbaka till rätt spår i sin utveckling, men både hans pappa och han har en mödosam väg att gå vidare i livet ensamma. Hon har följt honom på avstånd under några år genom en fortsatt kontakt med pappan i form av glesa stödsamtal som delvis refereras. De inger hopp för framtiden och visar på pappans egen positiva utveckling och hans förståelse för sonens terapi, som han i början inte visste vad den innebar.

Det konkreta barnspråket och enkelheten blir aldrig tröttande i terapirummet. Däremot när Cleve lägger ut texten att kristerapi är en självklar rättighet i ett modernt samhälle för små barn som utsatts för mycket svåra trauman, kan det tyckas litet omständligt. Hon vill så gärna att det ska bli en realitet. Att en barnterapi av god kvalitet är en investering i framtiden är nog alla psykologer överens om, men det gäller att övertyga politiker och makthavare att släppa till medel för både utbildning och drift av verksamheter, vilket är betydligt svårare. Det ska till andra fora för den debatten, men självklart skulle de i alla högsta grad må bra av att läsa boken!

Varje barn är unikt

I ett avslutande avsnitt går författaren igenom frågor omkring små barns sorg och deras upplevelse av döden och vilka bedömningar som behöver göras för att de ska få rätt hjälp. Alla barn som är med om dödsfall inom en familj behöver inte psykologisk behandling. Varje barn är unikt i sin sorg och uttrycksätten kan skifta på lika många sätt som det finns barn. Det viktiga är att möta barnet på den utvecklingsnivå det befinner sig. Och att som Elisabeth Cleve framhåller göra en psykologisk undersökning för att få reda på vad barnet behöver hjälp med att bearbeta. Kristerapi kan vara befogat när ett barn har fastnat i ett visst beteendemönster eller tagit på sig en omöjlig roll i familjen. Men det är allra viktigast att situationen kring barnet är stabil och trygg så att terapin går att genomföra. Annars kan den tillföra nya trauman om yttre omständigheter gör att behandlingen blir av-

bruten och inte kan följa den uppjorda planeringen. Ett för barnet oförståeligt avbrott kan göra mer skada än terapin gör nytta. Allra sist finns en utmärkt litteraturlista som innehåller inte bara fördjupningslitteratur och utan också böcker för barn om att sörja och om döden.

Boken är som tidigare framhållits spännande men också lättläst och full av kunskap om två-åringars utvecklingsnivå och den lämnar ingen läsare oberörd. En bok att varmt rekommendera till föräldrar, personal inom alla typer av barnverksamheter och för kolleger inom psykolog-

kåren eftersom vi alla någon gång kommer att möta små barn som utsatts för svåra trauman eller sörjer en död mamma.

BRITA TIBERG
Psykolog

■ Vi är många kliniker inom barn- och ungdomsvården som möter oroliga föräldrars frågor om sina barn. Hur möta dessa? Som barn-terapeut och barnanalytiker utgår jag många gånger från barnets perspektiv. *Ann Mari Orrenius* och *Anna Krantz* bok ger en nödvändig och komplementär infallsvinkel, föräldrabe-handlingen. Boken skildrar en pilotstudie, där man träffade sju föräldrar under intervjuer och tre konsultationstillfällen. Författarna har mycket att säga, men tvingas ibland begränsa sitt område till sin metod och kan ibland hamna mer på ytan än de annars skulle behöva. För en fördjupad förståelse om föräldraskapet vill jag hänvisa till *Ann Mari Orrenius* bok "Föräldrakärlek – livsviktig men förrädisk."

"Om föräldrars anknytning" pekar på viktiga frågor inom området att arbeta systematiskt utifrån anknytningsteorin med föräldrar: teori, metod och behandling.

Vi får en utmärkt överblick över anknytningsbegreppet, dess teoretiska bas och förhållande till andra teorier om relationer. Anknytningsbegreppet definieras utifrån så vitt skilda områden som Svenska Akademiens ordlista till Bowlby och Fonagys teorier. Bowlby var den som lade grunden till anknytningsteorin medan Fonagy och Target är nutida uttolkare. De arbetar till exempel med uttrycket mentalisering som ett övergripande begrepp. Man skulle kunna beskriva mentalisering som förmågan att reflektera över sitt eget och andras tänkande innehållande både en självreflekterande och en interpersonell del.

I metoddelen redovisas tillvägagångssättet tydligt. Sju föräldrar, tre föräldrapar och en mamma deltar i studien. De deltar i en anknytningsintervju, tre konsultationer samt uppföljningssamtal med intervju. Anknytningsintervjun följer det schema som utvecklades av *Mary Main* et al under 80-talet. Man söker här beskriva föräldrarnas anknytningsstrategier och deras nivå när det gäller reflekterande funktion. Reflekterande funktion kan ses som en del av mentaliseringen och bör skiljas från introspektion eller självreflektion.

Anknytningsintervjuerna visade sig ha stort värde i sig och författarnas fokus ändrades under resans gång. I stället för att utvärdera förädrakonsultationerna bland annat genom anknytningsintervjun, kom de att utveckla en ny metod om bedömning som ett led i behandlingen.

Behandlingsdelen ger en bild av hur man skulle kunna få föräldrar att reflektera över sig själva och sina relationer till såväl barn som till

Överblick över begreppet anknytning

OM FÖRÄLDRARS ANKNYTNING

Av Ann Mari Orrenius och Anna Krantz
Mareid, 2002.

den andre föräldern. Dessutom ger boken information om hur man skulle kunna utveckla arbetet med föräldrar som egen specialitet.

Generationsberättelser

Fallstudierna upptar en stor del av boken och kan läsas som intressanta berättelser om hur föräldrar handskas med och reflekterar över relationerna till sina barn och den andra föräldern. Stor vikt har lagts vid generationsberättelserna och författarna gör iakttagelsen att problemen förs vidare genom generationerna. Historien upprepar sig. Vi får följa de olika föräldrarnas livsöden och hur de brottas med detta "upprepningstvång". Detta känner vi väl igen hos andra tänkare, till exempel franska psykoanalytiker såsom *Francoise Dolto*.

Resultaten visar att det inte går att se enkla samband mellan anknytningsstrategier och relationerna till de egna barnen. Risken är uppenbar att man får svårt att fånga in en mångfasetterad verklighet i schemat. Konsultationerna blir med nödvändighet fokuserade på interaktionen mellan individer, och den intrapsykiska verkligheten kan man närma sig endast punktvis. Under de tre konsultationsgångerna kan

man i bästa fall sätta igång en process. Intervjuerna verkar ha blivit en del av behandlingen. De flesta föräldrar hade velat ha fortsatt kontakt, många nämnde tio gånger i stället för fyra. De ansåg sig ha fått hjälp både när det gällde förhållandet till barnet som till den andre föräldern.

Författarna fann således bland annat:

- att intervjuerna blivit en del av behandlingen
- att konsultationerna borde ha varit flera

Intervjuerna fick flera olika syften såsom att skapa kontakt med föräldern, att bli en snabb väg för terapeuten att få en bild av problemen, att fungera som utvärderingsmetod samt att bli en del av behandlingen.

Boken visar ett aktningvärt försök att systematiskt beskriva ett skeende som svårigen låter sig beskrivas. Man redovisar såväl systematiska intervjuer och frågeformulär som ingående fallbeskrivningar av de sju medverkande föräldrarna. Detta väcker frågan om vår forskningstradition. Hur når vi fördjupad kunskap? Via fallpresentationer, där man når en djupare förståelse för hur problemen grundläggs och utvecklas? Via systematiska intervjuer och frågescheman? I *Anders Brobergs* förord kallar han denna studie för ett slags "barfotaforskning", kanhända ett uttryck för hur en speciell forskningstradition inom den akademiska psykologin ser på en forskning som mer utgår från fallpresentationer än kvantifierbara data.

Författarna gör en stor insats då de tar upp samhällsperspektivet och påpekar det ohållbara i att de hårda besparingarna tillåts gå ut över de svagaste grupperna, främst barnen. Det är hög tid att ta tillvara det engagemang som finns inom barnvårdens olika instanser.

Man skulle önska att författarna följer upp och utvecklar sin metod. Det vore också intressant att mer få ta del av deras erfarenheter och kunnande inom behandlingsområdet.

MAJLIS WINBERG SALOMONSSON
psykolog
psykoanalytiker

Kropp och själ förenade

KROPP OCH SKÄL

Av Sara Lidman. Albert Bonniers Förlag, 2003.

■ "Klippbok" kallar Sara Lidman sin nyutkomna essäsamling. Boken blandar tidningsartiklar, debattinlägg, krönikor, författarporträtt och nyskrivet material. Tematiskt spänner den över vida fält, men med en gemensam nerv som är – ja, just det, kropp och skäl. Allt skrivet på Sara Lidmans omiskännliga prosa, frisk och kärvt som frostnupna tranbär på en norrlandsmys.

Skälet att fortsätta skriva är, enligt Sara Lidman själv, att världen ser ut som den gör. Envist återvänder hon till de ämnen som präglade hennes författargärning. Verkligheten har inte bättre sig ett dugg sedan hon första gången gick till attack mot Skogsbolagen, mot Det Militärindustriella Komplexet, mot USA:s krigsföring och fortsatta bestraffning av Vietnam, mot pornografins ockupation och förnedring av kvinnokroppen, mot EU. Med vitglödgd vrede vill Sara Lidman ta de svagas, de förbiseddas, de förtrycktas parti. Uthålligt pekar hon på obehagligheter som de flesta av oss gärna vill bortse ifrån. Och naturligtvis får hon mothåll!

I Svenska Dagbladet skriver Johan Lundberg att Sara Lidman hyser en obesvarad kärlek till politikens värld och att hennes essäer "mer strävar efter att träffa läsaren i mellangärdet och hjärtat än vad de vädjar till själsliga förmågor som tänkande, analys och intellekt" (SvD 31 januari –03). Därmed har Lundberg kungjort att han för sin del vill skilja på kropp och själ. Hos Sara Lidman är de oupplösligen förenade.

Det är precis 50 år sedan Sara Lidman debuterade, med *Tjärdalen*, den första av fyra romaner i hennes tidiga Västerbottenkrönikor. Det blev en mycket uppmärksam debut, och berättelserna om nybyggare och kronotorpare i Västerbottens inland hittade snabbt en stor och hängiven läsekrets. Sara Lidmans sociala patos och samhällskritik var tydlig redan i de tidiga romanerna, men inte så påträngande att samhällsbevararen flydde hennes nydanande berättarröst. Hennes politiska hållning blev mer oavvislig, då hon under 1960-

talet sökte sig ut i världen och skrev om människor i Afrika och Vietnam.

Vilket ämne hon än gör till sitt så står hon på barrikaderna mot Beslutsfattarna. Därmed har hon blivit en sten i skon på alla oss som gärna vill tro att vi lever i ganska hygglig värld. Och en del frestas, likt Johan Lundberg i SvD, att bemöta henne punkt för punkt för att visa att hennes världsbild är fel, fel, fel – eller i vart fall oförlåtligt förenklad. Som gällde det en argumentationsanalys på ett akademiskt eller politiskt seminarium. Själv tror jag att vi gör klokare i att känna stenen som Sara Lidman placerar i vår sko, att ta den skavande känslan på allvar.

I allt som Sara Lidman skriver finns en kroppslighet, på liv och död. Då hon i bokens inledande text berättar om den kväll på 1930-talet då man fick radio i hembyn är det i en ström av sinnliga minnen. Och via radion kliver Tora Teje in i köket och spelar en teater som kallas *Bernardas Hus*. Kvinnor som skriker som hästar och råmar som kor, Tora Teje tar upp hela Missenträsk i sin enda röst. Hur kunde Federico Garcia Lorca i det fina Spanien veta hur det lät hos oss? frågar Sara Lidman, förundrad. Lorca gestaltade själva livet precis så som det var, utan att försöka trösta, utan att göra narr. Inom ramen för en text på några sidor tecknar Sara Lidman inte bara en by i en viss tid och en stark personlig närvaro; med suverän effektivitet gestaltar hon vad som kännetecknar ett riktigt stort författarskap. Verket som berör våra allra väsentligaste upplevelser och där skillnader i tid och yttre omständigheter inte är ett hinder för identifikation, utan snarare fördjupar det existentiella mötet.

Författarporträtt

Kropp och skäl innehåller ytterligare författarporträtt – av västerbottningen Birger Vikström, Sandviken-poeten Stig Sjödin, värmlänningar Selma Lagerlöf och Göran Thunström. Sara Lidman bjuder inte på några hövliga hyllningar, utan på djupt personliga möten med författarnas texter och, i några fall, med deras personer och miljöer. Ett särskilt förhållande har hon till den västindiska författaren Jane Rhys, som hon ställer i kontrast mot nobelpristagaren Naipaul, "dena högfärdiga figurant som inte har skymten av stolthet i sin text". Sara Lidman är intet rädd för att svära i kulturelitens kyrka.

Det trettiotal texter som boken innehåller spänner över många ämnen och tonfall. Alla är inte lysande. Somligt är extra obekvämt. Är det exempelvis inte väl magstarkt att, med hänvisning till Jonathan Swifts *Ett anspråkslöst förslag*, ställa den paradoxala frågan: "Hur balansera överflödet av folk med den skriande bristen på humanorgan?" Sara Lidman stryker ingen medhårs, och trots ojämnheter kan ingen text beskyllas för att vara likgiltig. *Kropp och skäl* bjuder på läsning som ger både lust och tankestoff, som får mig att leta i minnen och bokhyllor och som leder till fortsatta samtala. Det är en utmärkt bok att packa ned i sommarens ryggsäck!

ANN-CHARLOTTE SMEDLER
psykolog, docent

Externaliserar sin inre klyvning

FILOSOFIN I SÄNGKAMMAREN

Av Markis de Sade, Översättning: Hans Johansson, Vertigo förlag, 2002.

■ I höstas trycktes den första fullständiga svenska översättningen av ett centralt verk av D A F Sade i svensk språkdräkt: *Filosofin i sängkammaren* från 1795. Man kan notera – vilket Carl-Michael Edenborg gör i sitt historieverk efterord "Sade på svenska" – att denne ryktbare författare är betydligt mer känd och ökad än han faktiskt är läst, både i Sverige och annorstädes. Den svenska introduktionen har hitintills bestått av tveksamma och ofullständiga översättningar på obskyra förlag, några biografier och spridda tidskriftsartiklar samt en välöversatt antologi: *Markis de Sade i urval* av Per-Magnus Kjellström från 1968. Men denna brist på Sades egna ord vill nu förlaget Vertigo råda bot på med den föreliggande – och av Hans Johansson utmärkt översatt – boken samt en planerad utgivning av *Sodomoms 120 dagar*.

Handlingen i *Filosofin i sängkammaren* är mycket elementär och består av tre huvudlinjer:

1) I dialogens form får man bevittna några libertiners uppfostran av en – mycket villig och lättlärd – ung flicka vid namn Eugenie från oskuld till fullfjädrad libertin med dithörande sexualupplysningar, orgier och filosofiska utläggningar. 2) Utsvävningarna avbryts för högläsning av en politisk pamflett "Fransmän, ännu en ansträngning, om ni vill bli republikaner" som bland annat pläderar för "så milda och fåtaliga" lagar som möjligt och 3) avslutningsvis förödmjukas och våldtas Eugenie i en häpnadsväckande brutal orgie där man bland annat smittar henne med syfilis och syr ihop hennes kön och anus.

Det finns ett envist rykte om Sade att han skulle vara långtråkig. Jag tror att detta mindre beror på hans texters visserligen ganska upprepande och monotona karaktär än det faktum att markisen lyfter frågeställningar som en modern läsare helt enkelt inte kan bemöta. Han skriver om aspekter av människan som knappast någon närmar sig utan svårigheter: själv-

förgörelsen, föraktet för medlidande, hatets och dödsnärvarens stegring av upphetsningen, nedvärderingen av det kvinnliga könsorganet och inte minst förvisningen av kärleken och fortplantningen från könsakten. När Sade låter en av sina hjältinnor, Madame de Saint-Ange, plädera för moderns rätt att ta sin avkommas liv reagerar sannolikt många läsare med avsmak och gäspningar eller rentav fnissningar därför att argumenten helt enkelt är för absurda för att ta till sig: "...vi har alltid rätten över det vi bär i våra sköten (...) Om så barnet satts till världen, har vi alltid rätt att utplåna det. Det finns ingen säkrare rättighet i världen än mödrarnas rättighet till sina barn, och det finns inget folk som inte erkänt denna sanning, den är grundad på förnuft och principer." Eller när Sade argumenterar för såväl njutningen som det moraliska och samhällsnyttiga med incest.

Lacan och de Beauvoir

Det lönar sig emellertid knappast att bara avfärda Sade, även om hatet mot Gud och moderskapet både är monotont och smärtsamt, och även om de flesta människors sadistiska och koprofila läggning sannolikt är alltför klen för någon rent pornografisk glädje ska kunna utvinnas ur boken. Men nej, vi kan inte avfärda Sade, därtill säger han alltför mycket om den verklighet vi lever i. Snarare bör vi ställa oss frågan om hur vi ska läsa honom. Jag tror att Sade-läsningens betingelser helt enkelt består i att sätta någonting på spel, att uppåbåda kraften att insistera i sin läsning trots att de mest upprörande saker beskrivs. Och många är också de storheter som tagit sig an denna utmaning: *Georges Bataille*, *Simone de Beauvoir*, surrealisterna, *Pierre Klossowski*, *Maurice Blanchot* och *Jacques Lacan* för att nämna några.

Någonting som torde vara uppenbart för de flesta läsare är Sades oförmåga att säga "nej", eller för att uttrycka det mindre pejorativt, hans ständiga bejakande: "Knulla, Eugenie, knulla alltså min kära ängel, din kropp är din, bara din (...) dra nytta av den lyckligaste tiden i ditt liv; dessa våra nöjens lyckliga år är oss bara alltför korta!" Dessa bejakanden leder dock till motsägelser när de stöter på andra (oförenliga) bejakanden. Betänk bara vad som händer när en okränkbar vilja stöter på en annan okränkbar vilja som inte vill samma sak.

Jacques Lacan är inne på detta när han i sin förtätade essä "Kant med Sade" (som finns översatt i *Psykoanalysens etik*, Natur och Kultur 2000) ställer vad han kallar för Sades imperativ ("le droit de jouir – rätten att njuta") mot Immanuel Kants pliktetik och hävdar att Sade är Kants komplement och nödvändiga framsida; när Kant utgår från att förnuftet är moraliskt och eftersträvar det goda så menar Sade att förnuftet är omoraliskt och agerar fritt från Gud i enlighet med naturens lagar. Det paradoxala menar Lacan ligger i att Sade upphöjer "rätten att njuta" till plikt och externaliserar sin inre klyvning, vilket gör Sade, och i förlängningen sadisten, till endast ett instrument för den store Andres njutning. Det är här lätt att tänka på hur

sadistiska handlingar (till exempel i krig) så ofta urskuldats som "verkställande av order".

Sadisten objektifierar alltså sig själv och verkställer endast den stora Andres vilja; han agerar på uppdrag. Inte heller är det svårt att i Sade se den för perversjonen utmärkande *Jagklyvning* Freud beskriver i "Fetischismus" (1927), "Ichspaltung im Abwehrvorgang" (1940 [1938]) och *Abriss der Psychoanalyse* (1940 [1938]). Klyvningen finns där i form av motsägelser och oförenligheter i argumentationen, men även i Sades biografi, vilket också gör Sade intressant såsom kliniskt fall. Sade som i sin litteratur slaktat hundratals människor och med sin fickkniv tagit åtminstone en av dagarna samtidigt som politiskt aktiv en evneten motståndare till dödsstraffet och ville släppa brottslingarna fria. Sade stod mitt i den franska revolutionen och menade att dess förnuftiga, humanistiska yta av frihet, jämlikhet och broderskap bara var fernissa, han sa att människan var drift, men för att säga det måste han använda sig av hela det förnuftet som han nyss vederlagt. Och i sin libertaristiska utopi om en samhällsordning som dikteras av begäret visar Sade hur detta samma förnuft ständigt används när de mest diaboliska samhällssystem utövar sin makt. Men man kan också – som *Edda Manga* i sin utomordentliga artikel om Sade i *Glänta* nr 4/99 – lägga märke till att även om Sade inte var någon människoälskare så var hans våldsfantasier och extrema åsikter snarare förankrade i en stark erfarenhet av ensamhet (han satt inspärrad i stora delar av sitt liv) än i ett hat mot faktiskt existerande människor.

Det förvånar mig att jag finner denna bok så pass upprörande som jag gör, att läsa den på allvar är att ställa sig inför sin egen galenskap och sexualbortträngning. Detta är allt annat än en uppbygglig bok, men en bok som 207 år efter sin tillkomst fortfarande är *påtagligt kännbar* och ofrånkomligt provocerar varje läsare som förmår dröja kvar till egna tankar. Detta är inte en bok man rekommenderar, den måste man hitta själv, men det är med stor glädje jag konstaterar att denna möjlighet nu existerar med denna utmärkta utgåva.

ULF KARL OLOV NILSSON
psykolog och poet

Världskonferens i beteendeterapi

Swedish Association for Behavior Analysis, Beteendeterapeutiska Föreningen samt Psykologpartners Wadström & Wisung står bakom den första världskonferensen gällande ACT (Acceptance and Commitment Therapy), RFT (Relational Frame Theory) samt New Behavioral Psychology. Konferensen äger rum 13–17 augusti i Linköping.

RFT är en teori om språk och kognitionens relevans för människors fungerande och psykiskt lidande. ACT är en form av beteendeterapi som baseras på denna teori, vars forskningsstöd är i ständig tillväxt.

Att sova gott

LILLA SÖMNBOKEN Handbok för folk som vill sova bättre

Av Atle Dyregrov,
översättning Per Larson,
Studentlitteratur 2002.

Lilla sömnboken är en guide på hundra sidor för den som har sömnproblem. Författare är psykolog och fil dr *Atle Dyregrov* som är chef för Senter for krisepsykologi i Bergen.

Författaren tar upp följande frågor: Vad är sömn, tankar och minnen som håller en vaken, sömnsjukdomar, barn och sömn samt metoder för bättre sömn och förändrade mardrömmar.

"Vissa sover sig till lycka, andra kämpar sig till elände", säger författaren i sin inledning.

Bort från intensiva arbetsplatser

HÅLLBARA ARBETSPLATSER Botemedel mot ett sjukt arbetsliv?

Av Harald Gatu, foto Lars Tunbjörk,
Arbetslivsinstitutet, LO, TCO och Saco 2003.

"Exploderande sjukfrånvaro och utslagning är priset för personalminskningar, underbemannade arbetsplatser och ett högre tempo framdrivet av globaliser-

ing och teknisk utveckling. Finns det en väg bort från det intensiva arbetslivet till ett hållbart där människan inte förbrukas?"

Frågan ställs i en 60-sidig skrift utgiven av Arbetslivsinstitutet i samarbete med de fackliga centralorganisationerna. Skriften är ett resultat av SALTA-programmet, ett forsknings- och utvecklingsprogram om arbetslivsutveckling i Europa.

Författare är *Harald Gatu*, arbetsmarknadsjournalist på Dagens Arbeta. En rad referenser till litteratur om förändringsprocesser etc samt statliga utredningar finns medtagna.

Aktuellt om Tjechov för psykologer

ANTON TJECHOV: NOVELLER

Översättning: Magnus Johansson och Robert Leijon. Norstedts förlag 2002.

■ Tjechovs novellsamling *Noveller* var för mig en av förra årets litterära händelser. I boken finns en del kortberättelser av vilka ett dussin för första gången nu är tillgängliga på svenska. Jag har dock framför allt fångslats av de nyöversatta längre novellerna. Tjechovs språk är sparsmakat, subtilt och koncentrerat. Han har "en verklig känsla för inre analyser, är skildringens mästare och ger med några rader en fullständig bild" som en äldre författarkollega skriver om honom år 1886.

Arbete är ett central tema i Tjechovs noveller och dramer. I novellen "En ledsam historia" är Nikolaj Stepanovitj en framstående vetenskapsman som gör upp räkenskaperna med sig själv och sitt liv. Han är allvarligt sjuk och plågas av ångest inför den annalkande döden. För honom är förlusten av arbetsförmågan det allra mest smärtsamma. Att föreläsa har varit Nikolaj Stepanovitjs lidelse men nu har han svårt att koncentrera sig. Mitt i en föreläsning kan han få gråten i halsen och källan till den största tillfredsställelsen har blivit en plåga. På ett skarpsynt sätt låter Tjechov honom skärskåda sitt liv, sina relationer till sina kolleger och familjen, sitt ritualiserade äktenskap och främlingskap inför sina vuxna barn och deras livsval.

Denna sorgsna novell skrev Tjechov efter sin brors död då hans familj för första gången upplevde döden på nära håll. En omfattande Tjechov-biografi *Anton Chekhov A Life* (1997), skriven av litteraturvetaren Ronald Rayfeld, innehåller många intressanta textanalyser och bakgrunder till författarens verk. Läsaren får genom talrika brevcitat ta del av korrespondensen inom familjen Tjechov, mellan författaren och hans vänner. Man får en levande inblick i hur en rysk familj levde under senare hälften av 1800-talet, hur deras vardag, relationer och klassresor gestaltade sig. Brevskrivarna uttrycker sig ofta på ett rättframt sätt.

Tjechovs äldste bror Aleksandr beskriver sitt liv som småbarnspappa: "Jag har inget bord, inga stolar endast kala väggar och Koljas smutsiga blöjor. De är våra handdukar". Han skriver också om sitt vodka-drickande vars omfattning får honom att skämmas. Samtidigt försäkras hans ovigda hustru Anna i ett brev till svärföräldrarna att Aleksandr numera följer sin pappas råd och dricker endast lite vin.

Brutal uppfostran

Anton Tjechov föddes år 1860 i staden Taganrog i Sydryssland och dog år 1904 i tuberkulos i Tyskland. Sin sjukdom hade han förnekat under flera år. Om sin barndom berättade han för en vän: "Ni vet, min pappa pryglade mig så mycket då jag var barn att jag fortfarande inte kan glömma det". Tjechov förklarade faderns brutala uppfostran med familjens psykologiska och sociala arv. Hans far hade fått stryk av sin far, son till en livegen som "fick stryk av herremännen och den ynkligaste lilla tjänsteman kunde slå honom på käften".

I familjen Tjechovs historia finns det en intressant vändpunkt då Anton som nittonåring tog över det psykologiska ansvaret. Faderns uppfostran med aga, prygel och hot ersattes med övertalning och budskap om att människan framför allt ska arbeta. Familjen hade två år tidigare flyttat till Moskva efter att faderns specieraffär gått i konkurs. Anton hade stannat kvar i Taganrog för att under mycket kärva ekonomiska villkor fullfölja sin gymnasieutbildning med sikte på medicinstudier.

Då Anton efter avlagd examen förenade sig med familjen i Moskva hade fadern ett arbete på annat håll och kom bara hem och hälsade på under helgerna. Anton tog över även det praktiska ansvaret, skaffade familjen en ny bostad i stället för deras fuktiga källarkyffe. Han ordnade stadschema där ha ingick själv och rekryterade inackorderingar. Anton påbörjade sina studier i medicin. För att bidra till sin och familjens försörjning inledde han sin litterära karriär med korta humoresker i skämttidningar. Senare skrev hans yngre bror Michail i ett brev: "Vi vet inte vad som kunde ha hänt med vår familj, om Anton inte kommit tillbaka från Taganrog i tid".

Tjechov var verksam både som författare och läkare. I en självbiografisk anteckning nämner han att hans medicinska studier haft ett djupt inflytande på hans litterära verksamhet. I ett brev skriver han om konstnären som en objektiv iakttagare som vet att "de onda passionerna är en lika nödvändig del av livet som de goda". Många uppfattar Tjechov som världslitteraturens främsta novelist. Hans dramer spelas om och om igen. "Morbrottern Vanja" var i våras aktuell på Stockholms Stadsteater. I öppningsscenen funderar landsortsläkaren Astrov på sin arbetssituation och sin yrkesroll. Han är trött på sina patienter och lider av kroniska samvetskval över begångna fel och missbedömningar. På sin fritid planterar Astrov träd och intresserar sig för miljöfrågor.

Tjechov skrev sina verk för över hundra år sedan. Ofta blir jag överraskad hur aktuell han fortfarande är i sina frågeställningar.

TUULA GYLLENSTEDT, psykolog

Beställ identitetskort för psykologer

Efter långdragna förhandlingar med posten är det nu klart. Svensk Kassaservice kommer att hantera ansökan och utlämnande av id-kort. XPonCard kommer, efter kontroll av förbundet, att trycka korten. Kortet har samma status som andra id-handlingar på marknaden (körkort etc). Av kortet kommer tydligt att framgå att man är medlem i Psykologförbundet och att man är legitimerad psykolog.

Förutsättningen för att inneha ett sådant kort är att man är medlem i förbundet och legitimerad psykolog.

Priset är ännu inte helt bestämt men kommer att ligga någonstans kring 450 kr inkl moms.

Kontakta *Caroline Björling* på förbundets kansli (08-567 06 414) om du vill ansöka om ett id-kort för psykologer.

nya medlemmar

Linda Gustafsson, Umeå
Christine Senter, Umeå
Henrik Torneskog, Göteborg
Tony Nilsson, Hägersten
Issa Bihi, Västerås
Lena Hanse, Billesholm
Natalia Botina, Malmö
Tove Sundblom, Helsingfors
Henrik Hedgren, Östersund
Marie Kivi, Göteborg
Anita Hansson, Timrå
Karin Engström, Tyresö
Sofia Hernefalk, Uppsala
Espen Lundgren Sörli, Uppsala
Göran Brattkvist, Göteborg
Beti Lukic, Västerås
Lena Bergstén, Sundsvall
Hanna Franzén, Malmö
Maria Tiensuu, Umeå
Tommy Maurin, Stockholm
Ewa Hedström, Kinna
Rickard Färdigh, Uppsala
Patrik Sandberg, Solna
Louise Högdahl, Haninge
Pia Pietinhuhta, Tornio, Finland

kalendarium

September

4–5 Seniorerna, Västra, möte i Århus
10–11 FS
17–19 MHV/BHV-psykologernas studiedagar
17–19 Psykologer som arbetar med barn/vuxna med funktionshinder
24–26 Psykologer i förskola och skola, kompetensdagar

Oktober

22–23 FS
30–31 Forensiska psykologers studiedagar

Seniorer i västra regionen

Seniorer i västra regionen anordnar ett tvådagarsmöte i Århus, Danmark, för möte med danska seniorer 4–5 september.

Torsdag 4 september kl 9.00: Avresa med båt Varberg–Grenå, ankomst Århus kl 14. Fredag 5 september kl 20.00: Hemresa med båt Fredrikshavn–Göteborg.

Några platser finns kvar. Anmälan kan göras snarast till *Gerty Fredriksson*, tel 042-34 46 73. Mer detaljerad information utskickas senare till dem som anmält sig.

marknaden

MOTTAGNINGSRUM på logopedmottagning på Södermalm i Stockholm, uthyres deltid. Leg logoped Helena Olsson tfn 08-720 61 06.

Rum uthyres deltid/tim i central psykoteraimott vid St Eriksplan, Stockholm Tel 08-332247. Fax 08-320274. e-post: SanktErik@MarketingMail.com

Vill du dela praktik med mig? Väletablerad sjukgymnastpraktik i hemtrevlig och ljus miljö, centralt belägen i Stockholm. Ring Cecilia på Forsberg Fysioterapi. Tel 08-10 89 38 kl 8–9 el eft 18.00.

Samtals-analysrum finns på halvtid i psykoteraimottagning på Åsögatan nära Medborgarplatsen. Tillträde i augusti. Tel: 08-640 22 05.

Marknaden – annonschans

Du som är *privatperson eller ensamföretagare och medlem i Sveriges Psykologförbund* kan annonsera för 250 kr om något som är angeläget, terapilokal, kontakt i speciellt yrkesärende, eller annat som är av intresse för läsekretsen.

Du får fem rader text med 28 bokstäver eller mellanrum. Det blir sammanlagt högst 140 nedslag/mellanrum. För detta betalar du 250 kr. Behöver du mer utrymme får du dubbelt upp för 500:–. Men det blir inte plats för rubriker eller liknande.

Maila in din annons till: brittmarie.haake@psykologforbundet.se
Marknaden är inte avsedd för platsannonser eller kurser.

kursannonser

Utbildning i teambuilding

Provins fem genomför 11–15 augusti 2003 en fem dagars utbildning som ger teori, träning och metodkunskaper för att genomföra teambuilding med inriktning på att effektivisera arbets- eller ledningsgruppen. Utbildningen äger rum i Stockholm och leds av leg. psykolog och fil.dr Anders Risling. Kostnad: SEK 18.000 plus moms. I kursavgiften ingår fyllig kursdokumentation, lunch och förfriskningar.

För information ring 08-441 04 00 eller beställ prospekt på info@provinsfem.se

provins fem

modern organisationspsykologi

Hantverkargatan 51, 112 31 STOCKHOLM, tel: 08-441 04 00 fax: 08-653 59 50
www.provinsfem.se

Utbildning i tobaksavvänjning för psykologer

Psykologer mot Tobak anordnar en endagsutbildning i tobaksavvänjning.

Många rökare vill bryta sitt beroende. Svårigheterna att sluta röka har sin grund i både det fysiska och psykologiska beroendet. Bruket av tobak är oftast väl integrerat i en persons vardagliga liv. Det kan vara ett sätt att klara livets påfrestningar. Efterfrågan på stöd och behandling ökar och psykologer har en bra grund för att kunna ge rökavvänjningsstöd till patienter.

Utbildningen är praktiskt inriktad och tar bl a upp beroendet, rökavvänjningsmetodik och läkemedel.

Datum: 26 september 2003

Tid: 9.30–16.30

Plats: Uppsala

Kostnad: 1000 kr + moms.

Förfrågan och anmälan: 018/ 6118641 eller 018/ 6118642

Anmälan senast: 29 augusti

platsannonser

BOLLNÄS KOMMUN

Bollnäs, mitt i Hälsingland, erbjuder hög livskvalitet i natursköna miljöer med ett livligt kultur- och fritidsutbud. Arbetsklimatet på såväl byskolorna som i de lite större skolorna präglas av lugna miljöer i kombination med modern teknik. Att bo i Bollnäs kommun är prisvärt. Här finns bra centrumnära boende men också möjlighet till traditionsfyllda, vackra Hälsingegårdar i underbara miljöer. Välkommen!

Bollnäs storsatsar på elevhälsa!

Barn- och utbildningsnämnden utökar elevhälsans bemanning för att bättre möta elevernas behov.

Därför söker vi

Skolpsykologer

till vår för- och grundskolor och gymnasieskolan.

Varje skolområde har till hösten elevhälsoteam bestående av specialpedagog, kurator och skolsköterska. Dessutom finns fritidsassistenter och annan elevvårdande personal.

Skolpsykologerna, skolläkare, och två talpedagoger är för närvarande centralt placerade.

Ett förslag till omorganisation av rektorsområden och elevhälsa finns ute på remiss. Där föreslås att skolläkaren och skolpsykologerna ska ingå i utvecklingsenheten och ha vissa samordningsuppgifter för elevhälsan.

Tillsvidareanställningar 100%

Tillträde vid höstterminens start.

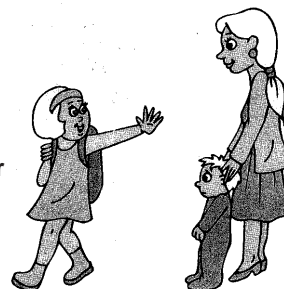
Upplysningar om tjänsterna lämnas av elevvårdschef Ingrid Lindén, tfn 0278-252 67.

Facklig företrädare: Psykologförbundet, Hans Johansson, tfn 0278-196 75.

Du är välkommen med din ansökan till Bollnäs kommun, Barn- och utbildningsförvaltningen, 821 80 Bollnäs.

Sista ansökningsdag är 2003-06-25.

Ange ref.nr BUN 2003-71.

söker

Skolpsykolog

Som skolpsykolog kommer du att ingå i vår resursgrupp som förutom psykolog består av skolskötterska, skolkurator och specialpedagoger.

Referensnummer: 19/03

Omfattning: Tjänsten omfattar heltid. Vi kan även tänka oss olika tjänstgöringsomfattning upp till 100%. Anställningen är tillsvidare.

Vi söker Dig som är: Legitimerad psykolog, helst med erfarenhet av arbete med barn.

Arbetsuppgifter inriktas på: Utredning av och stöd för barn med särskilda behov. Kompetensutvecklande insatser för pedagogisk personal.

Tillträde: Efter överenskommelse.

Lön: Individuell lönesättning.

Upplysningar: Skolchef Conny Svensson, tel 0584-85 117. Skolkurator Kristina Lindberg, tel 0584-85 185.

Laxå kommun är en liten industrikommun med ca 6 500 innevånare belägen mellan Stockholm och Göteborg och i Örebro län. Inom kommunen finns många intressanta sevärdheter där bl a kan nämnas Tivedens Nationalpark.

För ytterligare upplysningar besök vår hemsida på www.laxa.se

Välkommen med din ansökan, märkt med ref.nr, till: Laxå kommun. Pedagogisk verksamhet, 695 80 Laxå senast fredagen den 18 juli 2003.

Kramfors Sollefteå hälso- och sjukvård söker:

PTP-psykolog

Heltid under ett års tid, tillträde under hösten 2003 eller enligt överenskommelse.

Du väljer själv var du vill tjänstgöra samt inom vilket område. Eventuellt kan kombination av två områden komma ifråga. Vi är öppna för personliga önskemål. Våra verksamhetsområden är; barnhälsovård, barn- och ungdomspsykiatri, vuxen-, eller barn- och ungdomshabilitering alt. vuxenpsykiatri.

Som PTP-psykolog ska du under handledning utföra psykologutredningar/bedömningar och utföra psykologiskt behandlingsarbete.

Kvalifikationer: Psykologexamen. Stor vikt kommer att läggas vid personlig lämplighet och god samarbetsförmåga.

Upplysningar:
Personalsekreterare Inga-Britt Bjurestam
Tfn. 0620-193 13, e-post: inga-britt.bjurestam@lvn.se
Fackliga representant Elisabeth Humlesjö
Tfn. 0620-192 72, e-post: elisabeth.humlesjo@lvn.se

Du är välkommen att besöka oss så berättar vi mer!

Välkommen med din ansökan märkt med ref.nr. 65 **senast den 7 juli** till: Kramfors Sollefteå hälso- och sjukvård, Administrativa enheten, 881 04 Sollefteå.

www.lvn.se

Landstinget
Västernorrland

Söderköpings kommun och Valdemarsviks kommun söker

Skolpsykolog

För mer information: www.amv.se eller www.soderkoping.se

SÖDERKÖPINGS KOMMUN
Barn- och utbildningsförvaltningen

Skolpsykolog

Välkommen att söka tjänsten som Skolpsykolog vid Värnamo kommuns förskole- och skolverksamhet.

Omfattningen är 100 procent och tillsvidareanställning med tillträde 2003-08-01 eller efter överenskommelse, alternativt PTP-tjänst 100 procent under ett år.

Barn- och utbildningsförvaltningen har för närvarande två heltidsanställda psykologer, och kommer att utöka med ytterligare en tjänst. Du kommer i första hand att arbeta med barn/elever från förskola t o m skolår 9.

Dina arbetsuppgifter blir:

- att arbeta direkt med personalen i förskola och skola genom handledning/konsultation
- att arbeta direkt med barn/elever och deras föräldrar via psykologutredningar och samtalskontakter
- att arbeta långsiktigt genom medverkan vid fortbildning och allmänt förebyggande arbete.

Kompetens och erfarenhet: Du skall vara legitimerad psykolog med erfarenhet av arbete med barn och ungdomar och vara intresserad av att utveckla psykologverksamheten inom kommunen. Du bör ha god samarbetsförmåga men också kunna arbeta självständigt och initiera utvecklingsprojekt.

Upplysningar: Förvaltningschef Kjell Skepö, tfn 0370-37 72 26 eller Skolpsykolog Margareta Björklund.Nyberg, tfn 0370-37 72 36, Skolpsykolog Marisa Strandman, tfn 0370-37 72 40.

Facklig företrädare via Barn- och utbildningsförvaltningen, tfn 0370-37 72 31.

Ansökan: Sista ansökningsdag 2003-07-07.

Sänd din ansökan och meritförteckning till: Barn- och utbildningsförvaltningen, Värnamo kommun, 331 83 Värnamo.

E-post: barn-och-utbildning@varnamo.se

Märk ansökan med ref nr 3181

Värnamo kommun värnar om en god arbetsmiljö präglad av öppenhet, omtanke och vänligt bemötande.

www.varnamo.se/aktivfritid/

www.varnamo.se/gottomplats/

www.varnamo.se

ETT RIKARE LIV

Länsverksamheten barn- och ungdomspsykiatri

Länsverksamhetschef

www.liv.se

Titta under lediga jobb! Välkommen med din ansökan senast 18 juli 2003. Ange dnr LK/031598.

Landstinget
i Värmland

Värmlands största kunskapsorganisation

Två psykologer
till öppenvårdsteamet,
barn- och ungdomspsykiatriska
kliniken i Växjö.

Gå in på www.ltkronoberg.se
och klicka på lediga jobb eller
ring 0470-58 61 42 eller 58 60 59.

UPPLANDS-BRO KOMMUN SÖKER

Psykolog, vik 75%

(refnr: 26/03)

till Bildningsförvaltningens Resurscentrum

Resurscentrum är bildningsförvaltningens övergripande enhet för stöd till förskolor och skolor. Flera psykologer, skolsköterskor/-läkare, tal- och specialpedagoger och socionom ingår i Resurscentrum.

Som psykolog blir Dina arbetsuppgifter att utföra nivåbedömningar, samt att ge konsultation och handledning till förskolor och skolor. Arbetet är omväxlande och Du har stor frihet att bestämma hur Du vill lägga upp Ditt arbete.

Tjänsten är ett vikariat från 2003-08-16 till 2004-06-18 med eventuell möjlighet till förlängning.

Kvalifikationer: Leg. psykolog, utbildning och erfarenhet av konsultation och handledning, erfarenhet av nivåbedömningar. Arbetet kräver både god samarbetsförmåga och förmåga till självständigt arbete.

Eftersom Din arbetsplats blir i kommunhuset är det önskvärt att Du har körkort och tillgång till egen bil.

Kommunen arbetar aktivt för att öka jämställdhet och etnisk mångfald på arbetsplatserna, varför vi gärna ser sökande som bidrar till detta.

För ytterligare information är Du välkommen att ringa: Monica Wallenberg, tf chef för Resurscentrum, tel: 08-581 690 91 eller Eva Danielsson, psykolog tel: 08-581 694 97.

Fackliga representanter nås via kommunens växel tel: 08-581 690 00.

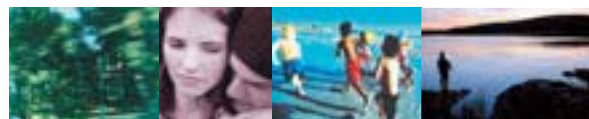
Enligt lagen om registerkontroll (2000:873) skall den som erbjuds anställning lämna utdrag ur belastningsregistret.

Din ansökan med meritförteckning vill vi ha senast **2003-07-01** till: Upplands-Bro Kommun, Resurscentrum, 196 81 KUNGSÄNGEN. Ange ref.nr.

Upplands-Bro kommun har ca 21.000 invånare och ligger tre mil nordväst om Stockholm, ca 30 min från Stockholms central med pendeltåg och ca 40 minuter med bil från Uppsala.

LANDSTINGET I NORRBOTTEN

LSS RÅD- OCH STÖDTEAM GÄLLIVARE finns inom division primärvård. Vår uppgift är att ge rådgivning och annat personligt stöd enligt LSS. Insatserna syftar till att stärka den enskildes möjligheter till ett gott och självständigt liv. Insatserna är ett komplement till den hjälp som funktionshindrade kan få inom den övriga hälso- och sjukvården.

LSS Råd- och stödteam Gällivare söker

Polcirkelpositiv psykolog*

TEAMET SVARAR FÖR expertinsatsen Råd och Stöd enligt LSS till svårt funktionshindrade vuxna med utvecklingstörning, autism, förvärd hjärnskada i vuxen ålder samt till personer med omfattande fysiska eller psykiska funktionshinder.

Teamet i Gällivare ska tillsammans med teamet i Kiruna bilda ett Malmfältenteam som ska bestå av psykolog, två socionomer, arbetsterapeut, sjukgymnast och konsultläkare.

En psykolog och socionomtjänst är ledig för ansökan. En i teamet kommer att ha uppdraget som teamsamordnare.

DU KOMMER bland annat att arbeta med utredning och diagnostisering av personer som omfattas av LSS personkrets. Du ska även ge handledning och konsultation till övriga personalkategorier i teamet, samt vara ett samtalsstöd till funktionshindrade och deras anhöriga.

Du kommer att medverka i utbildningar och information till övriga samhällsorgan.

Du bör ha psykologiutbildning med lämplig vidareutbildning och erfarenhet från arbete för personer med funktionshinder. Stor vikt läggs vid personlig lämplighet som initiativ och samarbetsförmåga samt intresse för utvecklingsarbete. Arbetet innebär både hem- och arbetsplatsbesök varför körkort krävs.

Tjänsten är på heltid, tillträde snarast. Vi tillämpar individuell lönesättning så ange gärna löneanspråk.

Välkommen med din ansökan!

* Om du är psykolog så har vi jobbet. Om du dessutom är friluftsmänniska har naturen försett Gällivare med ypperliga förutsättningar för att du ska få utlopp för ditt intresse.

VILL DU VETA MER – KONTAKTA:

Länschef, Agnetha Nordström070-667 82 85
0920-28 40 35

Facklig företrädare, PF: Roger Nilsson0920-28 40 37

SISTA ANSÖKNINGSDAG: 8 juli 2003.

ANSÖKAN & MERITFÖRTECKNING SKICKAS TILL:

Gällivare sjukhus, Lokala staben
Saga Wallgren, 982 82 Gällivare

NORBOTTENS LÄNS LANDSTING
www.nll.se/jobb

LANDSTINGET
SÖRMLAND

Barn- och ungdomspsykiatriska mottagningen vid Nyköpings lasarett

söker

Psykolog

BUP i Nyköping består av en öppenvårdsmottagning, en familjeenhet, ett samtalscentrum för unga vuxna och en anorexi-bulimi-enhet. Vi söker en psykolog till öppenvårdsmottagningen.

Vi möter barn, ungdomar och familjer utifrån ett relationistiskt betraktelsesätt. Dynamiska, beteendeterapeutiska och inte minst systemiska teorier influerar oss. Ofta arbetar vi med hela familjen men även individuella kontakter och terapier förekommer. Mottagningen består av dryga dussinet medarbetare som är psykologer, kuratorer, läkare och teamassistenter.

I arbetsuppgifterna ingår såväl utredning som behandling samt deltagande i behandlingskonferenser, handledning och samarbetsmöten med vårdgrannar.

Upplysningar om tjänsten lämnas av: Verksamhetschef Gunnel Nyberg, 0155-24 55 95 eller teamledare Peter Moore, 0155-24 55 98.

Facklig företrädare Psykologförbundet: Kristian Richter, 016-10 31 59.

Välkommen med Din ansökan senast 2003-07-07 till: Nyköpings lasarett, Personalavdelningen, 611 85 Nyköping märkt med ref.nr: 323-06-03.

Kan Du motstå att arbeta på Gotland?

Psykolog Barn- och utbildningsförvaltningen

Vikariat tillträde 2003-08-15 eller enligt ökning 2004-06-15, med möjlighet till förlängning, sysselsättningsgrad 50%.

Tjänsten ingår i en centralt placerad resursavdelning och du ingår i en psykologgrupp på 6 psykologer.

Arbetsuppgifter: Du kommer att ha avgränsat arbetsområde och i första hand arbeta med utredning och diagnostisering av elever i grundskolan. I viss mån kommer du även att arbeta med konsultation/handledning och rådgivning till personal och föräldrar.

Kvalifikationer: Legitimerad psykolog, gärna med erfarenhet av arbete med barn och ungdomar. Vi söker dig som har ett stort intresse och engagemang för ditt arbete, har förmåga att se helheter i din uppgift, är flexibel och initiativrik. Stor vikt läggs vid god samarbetsförmåga och personlig lämplighet.

Övrigt: Körkort och tillgång till bil erfordras.

Upplysningar: Resurschef Pelle Stenström, tfn 0498-26 94 20, pelle.stenstrom@buf.gotland.se eller 1:e psykolog Roland Engström, tfn 0498-26 94 46, 070-447 68 11, roland.engstrom@buf.gotland.se.

Facklig företrädare Gunilla Rydstrom, tfn 0498-26 94 55, gunilla.rydstrom@buf.gotland.se

Välkommen med Din ansökan, märkt med ref nr P1347, senast den 30 juni 2003 till Gotlands kommun, Personalenheten, 621 81 Visby. Ange löneanspråk.

Besök gärna vår hemsida – www.gotland.se

Sveriges Psykologförbund

SERVICEOMRÅDEN:

FÖRHANDLINGAR
08-567 06 407
08-567 06 409
08-567 06 410

JURIDIK
08-567 06 412

PROFESSION
08-567 06 441

STUDERANDEFRÅGOR
08-567 06 407

PSYKOLOGTIDNINGEN
Psykologtidningen, 08-567 06 450
Annonser, 08-567 06 454

INFORMATION
08-567 06 408

ORGANISATION, ADMINISTRATION
Ansökan om medlemskap, 08-567 06 430
Medlemsregister, 08-567 06 430
AEA-ärenden, 08-567 06 431
Medlemsförsäkringar, 08-567 06 401
Organisation, stadgefrågor m m,
08-567 06 401

PSYKOLOGFÖRETAGARNA
08-567 06 460

KANSLI

POSTADRESS: Box 3287, 103 65 Stockholm
BESÖKSADRESS: Vasagatan 48

TELEFON: 08-567 06 400.
Växeln öppen: 8.30–12 och 13–17.
(fred – 16.30)

FAX: 08-567 06 499.

PSYKOLOGFÖRBUNDETS HEMSIDA
på internet: www.psykologforbundet.se

E-POST TILL PERSONAL:
fornamn.efternamn@psykologforbundet.se

POSTGIRO: 373267-4 BANKGIRO: 767-2066

DIREKTNUMMER TILL PERSONALEN:
Judith Rosengren, 08-567 06 408,
förbundsdirektör.

Susanne Bertman, 08-567 06 413,
mobil 070-96 76 413,
informations- och pressansvarig.

Hans Persson, 08-567 06 401,
mobil 070-96 76 401, förbundssekreterare.

Caroline Björling, 08-567 06 414,
assistent, vik.

Örjan Salling, 08-567 06 441,
mobil 070-96 76 441, professionsansvarig.

Mahlin Olsson, 08-567 06 407,
förhandlingssekreterare.

Åke Hjelm, 08-567 06 412, förbundsjurist.

Lars Karlsson, 08-567 06 409,
mobil 070-96 76 409, ombudsman.

Britt Sundström, 08-567 06 410,
ombudsman.

Brittmarie Haake, 08-567 06 454,
assistent, vik.

FÖRBUNDSSTYRELSEN

Torgny Danielsson, ordförande,
08-567 06 477.
torgny.danielsson@psykolog.net

Birgitta Johansson-Hidén,
1:e vice ordförande, 054-700 20 19.
birgittajohansson-hiden@psykolog.net

Karin Graff-Cederström,
2:e vice ordförande, 08-580 288 93.
karin.graff@psykolog.net

Helén Antonson, 031-64 12 58.
helen.antonson@psykolog.net

David Edfelt, 08-616 41 13.
david.edfelt@psykolog.net

Anders W Eriksson, 0730-257 238.
anders.eriksson@psykolog.net

Eva-Lotta Hellgren, 011-20 23 02.
eva-lotta.hellgren@psykolog.net

Petri Partanen, 063-14 41 54.
petri.partanen@psykolog.net

Bengt Persson, 0470-58 63 93.
bengt.persson@psykolog.net

Tomas Rudal, mobil 0707-27 04 06.
tomas.rudal@psykolog.net

Mikal Björkström, mobil 070-438 23 05.
mikal.bjorkstrom@psykolog.net

Eva Lundgren, 090-12 28 59.
evalundgren@psykolog.net

ETIKRÅDET

Charlotte Ugglå, ordförande,
08-508 135 40.

Per Magnus Johansson, vice ordförande,
031-711 00 04.

Sinella Keskiniva, 090-77 95 45.

Kristina Persson, 019-602 65 78.

Seppo-Matti Salonen, 031-330 02 60.

Sam Uhlén, 0500-43 18 77.

SPECIALISTRÅDET

Erling Nyman, ordförande, 019-602 57 07,
mobil 070-666 28 41.

Ulla-Britt Selander, sekreterare,
08-586 064 23.

Gunvor Bergquist, utskottet för arbetslivets
psykologi, 0520-739 66.

Erlend Hjelmquist, utskottet för handikapp-
psykologi, 031-773 16 57.

Roland Ericsson, utskottet för klinisk psykologi,
0515-876 41.

Bengt Sonesson, utskottet för neuropsykologi,
046-17 39 26.

Carl Wiström, utskottet för pedagogisk
psykologi, 063-15 13 23.

STUDERANDERÅDET

Mikal Björkström, mobil 070-438 23 05.

VALBEREDNINGEN

Ann-Sofie Hansson-Pourtaheri, ordförande,
018-611 23 81.

VETENSKAPLIGA RÅDET

Gunnel Backenroth-Ohsako, ordförande,
08-585 857 72.

IHPU – INSTITUTET FÖR HÖGRE

PSYKOLOGUTBILDNING
Box 3287, 103 65 Stockholm.
Assistent: Berit Emilsson, 08-567 06 444.
E-post: berit.emilsson@
psykologforbundet.se
VD: Anders Hallborg, 046-18 90 62.
E-post: anders.hallborg@ihpu.se
Projektleddare: Ingrid Lindman, 08-567 06 446.
E-post: ingrid.lindman@psykologforbundet.se

PSYKOLOGFÖRETAGARNA AB

Box 3287, 103 65 Stockholm
E-post:
psykologforetagarna@psykologforbundet.se
08-567 06 460
VD: Camilla Damell, tj
Tf VD: Judith Rosengren
Informator, vik: Susanne Bertman/
Caroline Björling, 08-567 06 414.
Hemsida: www.psykologtjanst.se

STP

– STIFTELSEN FÖR TILLÄMPAD PSYKOLOGI
Box 3287, 103 65 Stockholm.
Christina Strömer Wilson
E-post: christina@csww.se
mobil 070-96 76 476

Vid obeställbarhet, retur till:
Psykologtidningen,
Box 3287, 103 65 Stockholm

Från BUP till barnhälsovården

Det är dags nu, tänkte *Bernt Karlsson* och bytte jobb efter 14 år på BUP i Halmstad. Nu har han landat i det nya arbetet, känner sig uppskattad och får flera tusen kronor mer i lönekuvertet varje månad.

Bernt Karlsson hade arbetat på BUP i Halmstad i 14 år när han bestämde sig för att göra slag i saken och byta jobb.

– Jag hade länge tänkt att jag ville byta. Jag tycker att man ska göra det efter ett tag. Tyvärr är psykologer lite rädda för att byta jobb. Visst, ibland kanske det inte finns så mycket att välja på men att man stannar beror också på att man blir bekväm, säger han.

Bernt Karlsson kommer från Östersund. Han gjorde sin PTP i Ljusdal och Bollnäs inom öppenpsykiatri och som skolpsykolog. När han var klar ville han gärna arbeta inom barnpsykiatri. Men han hade andra önskemål också. Framför allt ville han flytta söderut. Men inte vart som helst.

– Jag som är uppvuxen i Östersund ville bo antingen nära fjällen eller nära havet, som också tilltalar mig mycket. Fjäll finns det inte så gott om söderut men Halland är en enda lång badplats. Så Halmstad, där jag sökte och fick jobb, tänkte jag skulle passa mig utmärkt.

BERNT KARLSSON FOR från den norrländska fjällvärlden till västkustens tånggruskor och salta havsvindar. Han for på vinst och förlust. Kände ingen och visste ingenting om Halmstad. Så när som på det där med havet. Men det fungerade bra. Han fick ett ställe att bo på, rotade sig rejält i stan och började trivas. Han fick en dotter också, som nu är i skolåldern. Det gör att några uppbrotsplaner inte alls gömmer sig i hans bröst. Han stannar i Halmstad länge till.

Men att man bor kvar i samma stad behöver inte innebära att allt blir vid det gamla. Längtan efter förnyelse kanske ökar än mer, liksom längtan efter nya intryck och impulser.

– Fjorton på samma arbetsplats är en ganska lång tid. Jag kände behov av att göra något annat, konstaterar Bernt Karlsson lakoniskt.

Och nu gör han det. Sedan knappt ett år tillbaka har han bytt arbetet på BUP mot ett arbete inom barnhälsovården. Från att ha mött barn i åldrarna 0–18 år möter han nu bara den yngre kategorin barn mellan 0 och 5 år och deras föräldrar, allra mest mammor.

Han arbetar heltid med en BVC som bas. Han har sin expedition där men riktar sig mot sammanlagt fem olika barnvårdscentraler som omfattar 1 700 barn. Dessutom har han en hel del handledning och ger konsultationer till BVC-personal och till förskolorna i området. Han tycker om att röra sig ute på fältet. Det är viktigt för att få kontakt och bli ett bekant ansikte på både förskolor och barnvårdscentraler, menar han.

– Jag handleder förskolor om de har bekymmer med enskilda barn. Jag gör utvecklingsbedömningar och har stöd-

JESPER MALMSTEN

På nytt jobb. Inom BVC får Bernt Karlsson en helt annan uppskattning lönemässigt än tidigare.

samtal med föräldrar. Ibland får jag hjälpa dem vidare för utredning eller till BUP.

Efter ett knappt år tycker Bernt Karlsson att han har hunnit landa och han trivs bra med sitt nya jobb.

– Det här jobbet handlar mer om friskvård, om förebyggande vård. Jag jobbar steget innan.

Bernt tycker det är stor skillnad mellan att arbeta inom barnpsykiatri och att arbeta inom barnhälsovården.

– Här är barn och föräldrar mer ”vanliga”. De oroar sig för sådant som föräldrar brukar oro sig över och ofta behöver de mest tala en stund, bli lugnade och höra att det som händer är okej. Dessutom får jag en helt annan uppskattning i min roll som psykolog. Det finns helt enkelt inte så många som jag inom barnhälsovården, till skillnad mot inom barnpsykiatri.

NÅGON KÖ TILL Bernt Karlsson finns ändå inte. Delvis beroende på att det för många kan vara laddat att ta kontakt med psykolog.

– Jag brukar träffa mödrar som är lite trötta. Blivande mödrar som behöver lite stöd inför förlossningen. Och mödrar med förlossningsskräck. Jag försöker ta emot alla. Enligt överenskommelse med arbetsgivaren får jag ha mellan ett och fem samtal med mina besökare. Om det är en mamma som efter de här samtalen visar sig ha en djupare problematik, ska jag lotsa vidare. Då är det vuxenpsykiatri som gäller. Det är svårt. Dels är det svårt att få plats där, dels är det svårt att få kontakt med en psykolog. Det har gått bakåt inom psykiatri i det avseendet. Det är riktigt illa där nu. Det är mest medicinering som gäller tyvärr.

– Visst finns det psykologer att hänvisa till på stan. Men det är privata mottagningar. Och det är dyrt.

Det vet Bernt som själv har en privat låda på stan, vid sidan av arbetet inom barnhälsovården.

När han fick nys om att det fanns en plats ledig som psykolog inom barnhälsovården, ringde han upp och mottogs med öppna armar.

– Platsen hade varit vakant länge så de blev glada att någon över huvud taget ringde. Att jag var man och hade en professionell grund att stå på gjorde inte saken sämre.

Så barnhälsovården fick en manlig psykolog med erfarenhet och lust att jobba med barn och Bernt Karlsson fick ett nytt jobb. Att han dessutom fick dryga femtusent kronor mer i lön på det nya arbetet var inte avgörande för bytet i sig, men självklart en starkt bidragande faktor.